

IV. Przegląd orzecznictwa.

A. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (Kongresówka).

I.

Gdy idzie o orzecznictwo Izby II Sądu Najwyższego, której właściwość obejmuje sprawy karne terytorjum b. zaboru rosyjskiego, zainteresowanie świata prawniczego; innych dzielnic budzić będą przedewszystkiem wyjaśnienia tych ustaw, których moc obowiązująca rozciąga się na cały obszar Rzeczypospolitej. Wśród wyjaśnień zaś ustaw obowiązujących jedynie w b. zaborze rosyjskim interesujące dla prawników innych dzielnic będą tylko te, które posiadają bądź ogólną wartość teoretyczną, bądź też wartość materiału porównawczego, a przeto i porównawczo z ustawodawstwem innych dzielnic traktowane być winny.

Z pomiędzy ustaw, których wykładnia jednakowe dla wszystkich dzielnic Polski posiada znaczenie, obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej, wysuwa się na plan pierwszy Ustawa z d. 2. lipca 1920 r. o walce z lichwą wojenną, na której tle rozwinęło się nader bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego. Orzecznictwo to jest tem ciekawsze, że dotyczy ono norm prawnych naogół zupełnie nowych i tak teoretycznie, jak i jursprudencyjnie słabo dotychczas opracowanych.

Aczkolwiek Ustawa o walce z lichwą wojenną, jak to już z samego jej tytułu można wywnioskować, należy do rzędu ustaw wyjątkowych, wydanych na czas wojny i krótki okres powojenny, to jednak jest rzeczą możliwą, że Ustawa ta pozostawi trwalszy ślad w ustawodawstwie polskim, czy to w postaci odpowiednio zmienionych specjalnych przepisów o zwalczaniu lichwy społecznej, czy też nawet w postaci odnośnego artykułu w przyszłym polskim Kodeksie Karnym, zwalczanie lichwy społecznej mającym na celu. Trudno bowiem oczekiwać, by najbliższe lata pokoju przyniosły nam powrót do stosunków uniemożliwiających uprawianie lichwy na społeczeństwie i by, szczególnie okresy kryzysów przemysłowych nie dawały i w przyszłości rzeszom wyszkolonych w czasie wojny spekulantów szerokiego pola do lichwiarskiego wyzysku.

Ustawa o walce z lichwą wojenną jest bowiem wynikiem wywołanych przez wojnę zmian w stosunkach gospodarczych, jest ona wyrazem uspołecznienia niektórych działań gospodarstwa, a mia-

s*

nowicie wytwórczości i rozdziału przedmiotów' powszedniego użytku. Ogólny brak tych przedmiotów wywołał zainteresowanie całego społeczeństwa w prawidłowym ich rozdziale, umożliwiającym wszystkim wyżycie. I oto do dziedziny, będącej dotychczas pod wyłącznym panowaniem przepisów prawa cywilnego, zaczynają się wdzierać normy prawa publicznego, stworzone gwoili obrony tego nowopowstałego interesu społecznego, i obowiązujące właścicieli przedmiotów powszedniego użytku do użycia ich z pożytkiem dla całego społeczeństwa, grożąc w przeciwnym razie dotkliwymi karami.

Wysokość kar, któremi zagraża Ustawa o walce z lichwą wojenną, świadczy jak żywotnym stał się ów, zrodzony przez wojnę, ogólnospołeczny interes, ku obronie którego je ustanowiono, różnorodność zaś przestępstw Ustawą tą objętych wykazuje, jak szerokie dziedziny ten interes społeczny ogarnął. Nieudała próba obrony społeczeństwa przed lichwą zapomocą zetatyzowania czy to wytwórczości, czy to obrotu przedmiotami powszedniego użytku wykazała całą zawodność tego systemu i uczy, że jedyną drogą właściwą jest dopasowanie prawodawstwa do zmienionych stosunków życiowych. Nowe przejawy życia wymagają nowych norm prawnych dla zapewnienia życiu praworządności. Tem konieczniejszym staje się naukowe i jursprudencyjne norm tych opracowanie.

Zresztą ustawa o walce z lichwą wojenną nie jest jedyną ustawą, stwarzającą nowe przepisy prawne dla nowych przejawów życia. Ustawodawstwo polskie zna ustaw takich cały szereg, które spełniając to samo zadanie w innych dziedzinach stosunków społecznych. Do powstałej na ich tle jursprudencji powrócimy innym razem.

2.

Cel ustawy stanowi podstawę jego wykładni. Oto jak Sąd Najwyższy określa cel Ustawy o walce z lichwą wojenną, której swoisty charakter omówiliśmy powyżej:

„Ustawa o walce z lichwą wojenną wkłada na każdego posiadacza przedmiotów powszedniego użytku obowiązek rozrządzenia się nimi ku najwyższemu pożytkowi społeczeństwa i, zakazując zbywać je w sposób, który przynosi szkodę społeczeństwu, poniekąd ogranicza swobodę rozrządzania nimi. Prawodawca uważał, że w okresie wojennym lub powojennym na posiadaczach przedmiotów codziennego użytku ciąży szczególnie obowiązeki, będące z ich strony, wobec wielkich ofiar jakich wojna wymaga, ofiarą drobną, a niezbędną, i dlatego za niewykonanie tych obowiązków surową zagroził karą. Takie mają „podłoże i znaczenie zakazy niszczenia środków żywności i in

„nych przedmiotów powszedniego użytku, pobierania za nie cen „wygórowanych, gromadzenia ich w celu wywołania zwyżki cen, „przedsiębrania innych nieuczciwych machinacyj, wywołujących „taką zwyżkę, a wreszcie i sprzedawania ich na pasek.” (Tybur-
 skiego 19/IV. 1921, J. II N. 753/21).

W tern określeniu celu i znaczenia Ustawy o walce z lichwą wojenną mieści się myśl przewodnia wynikłego na tle tej Ustawy orzecznictwa.

3.

Pośród przepisów karzących, zawartych w Ustawie o walce z lichwą wojenną, najbogatsze orzecznictwo rozwinęło się na tle jej art. 26, ścigającego, wielce na terenie b. zaboru rosyjskiego, roz-
 wielmożnione tajne gorzelnictwo.

Przestępstwo to uważane było przed wojną za występki natury skarbowej i ulegało ściganiu z odnośnych przepisów Ustawy Akcyzowej. Zmiany stosunków gospodarczych przez wojnę wywołane wpłynęły jednak na zmianę charakteru tego przestępstwa, wysuwając na plan pierwszy niszczenie znacznych ilości zapasów żywności przez wypędzanie -z nich wódki. Jeszcze przed wejściem swych do Dekretu z d. 30 stycznia 1919 r. o uregulowaniu produkcji spirytusu, zagrażającego surowemi karami właścicielom i dzierżawcom potajemnych gorzeln, na których pędzono spirytus, Sąd Najwyższy wysunął ten nowy punkt widzenia, wysuwając z niego dla wykładni tego Dekretu odpowiednie wnioski. Jurysprudencja torowała w danym wypadku drogę ustawodawstwu.

„Dekret z d. 30/1. 1919 r. w sprawie uregulowania produkcji „spirytusu, wywodzi Sąd Najwyższy, zwalca rozwiemożnione „w kraju gorzelnictwo pokątne, tak szkodliwe i dla skarbu, któremu odbiera olbrzymie sumy dochodów, i dla wyżywienia ludności, którą pozbawia zasobów przerabianego na okowitę zboża „i ziemniaków.... i wprowadził w art. 2 przestępstwo swoiste zagrożone bardzo surowemi karami: od 1 do 5 lat ciężkiego więzienia, w połączeniu z grzywną od 5,000 do 100,000 marek, a więc „zaliczone do rzędu zbrodni.

„Właściwą intencją ustawodawcy było, uwydatnić, że ostrze „danej ustawy wyjątkowej zwraca przeciwko spekulantom krzywdzącym skarb, uszczuplającym zapasy żywności i rujnującym „ludność przez urządzanie stałych lub -wędrownych gorzeln, ale, „natomiast, snać nie zamierzał tak wyjątkowo srogich kar stonować względem spożywców, którzy nie gwoli spekulowania „wódką, lecz przeciwnie, gwoli uchronienia się przed wyzyskiem „spekulantów, ściągających za wódkę rabunkowe ceny, u posia-

„dacza przyrządów gorzelnianych nabywają lub zamawiają dla „siebie wódkę”. (Stępnia, 8/IV. 1920, I. II. N. 128/20).

Punkt widzenia Sądu Najwyższego, upatrujący w potajemnem gorzelnictwie obok przestępstwa skarbowego przestępne niszczenie środków spożywczych, przyjęła w całej pełni, uchylając wspomniany Dekret z d. 30 stycznia 1919 r., Ustawa o zwalczaniu lichwy wojennej, zaliczając potajemne gorzelnictwo do rzędu przestępstw lichwy wojennej oraz ścigając je tylko o tyle, o ile spirytus pędzono z wyliczonych ściśle w tej Ustawie środków spożywczych.

Powstały tym sposobem dwoisty charakter omawianego przestępstwa wyjaśnia Sąd Najwyższy w sposób następujący:

„Art. 26 Ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej ściga nie „wszelkie wogóle pokątne pędzenie spirytusu, lecz jedynie pędzenie go bądź ze zboża lub jego przetworów, bądź z ziemniaków, bądź z cukru. Ustawa bowiem o lichwie wojennej ma na „celu nie obronę interesów skarbu, pomimo iż tajne gorzelnictwo „odbiera mu pokaźne sumy dochodów, lecz obronę interesów ludności, którą takie rozwielnione pokątne gorzelnictwo „zbawia poważnych zasobów, przerabianych na okowitę naj „ważniejszych środków spożywczych, zmniejszając i tak szczupłe „ich zapasy. W razie zatem nieustalenia, że spirytus wyrabiano „z tych właśnie artykułów spożywczych, a tembardziej, w razie „wyraźnego stwierdzenia, że go pędzono z innych materjałów, „np. z owoców, buraków, miodu, kakułu, drzewa, lub wreszcie „z melasy, która, jako odpadek, pozostający przy fabrykacji cukru, nie może być uważana za cukier i zresztą nie posiada jego „wartości odżywczej, czyn przestępny traci swój charakter przestępstwa lichwy wojennej i, naskutek tego, usuwa się z pod Sankcji art. 26 ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej, stając się tylko „wykroczeniem przeciwko interesom skarbu, ściganem z Ustawy „Akcyzowej, która właśnie ma na celu obronę interesów skarbu.” (Nowaka 2/VIII 1921 r. I. II. N. 1789/21).

Zmiana, jaka zaszła w charakterze przestępstwa potajemnego gorzelnictwa, które z występku skarbowego stało się przestępstwem lichwy społecznej, jest charakterystycznym przykładem przekształtowania się norm prawnych, na skutek przemian w układzie stosunków społecznych.

4.

Podczas gdy art. 26 ściga czyn, który i przed wojną uważany był za przestępstwo i nadaje mu jedynie nowy, swoisty charakter, inne artykuły Ustawy o walce z lichwą wojenną, a przedewszystkiem jej art. 24, zawierają normy karzące za czyny, które nietylko nie posiadały, dotychczas charakteru przestępnego, lecz przeciwnie uważane były za naturalny wpływ prawa własności. Wkraczamy

tu w dziedzinę zupełnie nowych przepisów prawnych, których potrzebę wywołały gospodarcze skutki wojny, a które wobec tego, nie były przedmiotem orzecznictwa przedwojennego, a i pod względem teoretycznym są nader słabo opracowane. •

Okoliczności te, łącznie z brakami i niejasnością niektórych ustępów Ustawy o walce z lichwą wojenną, wywołały szczególne trudności przy stosowaniu przez sądy omawianych przepisów oraz rozbieżność poglądów w ujęciu istoty zawartych w tych przepisach czynów karygodnych.

Oto zasadnicze wyjaśnienia Sądu Najwyższego w tych kwestiach wydane na tle wykładni ust. 4 art. 24. :

„Art. 24 Ustawy z d. 2 lipca 1920 r., wyjaśnia Sąd Najwyższy, „wymienia szereg postaci lichwy wojennej i w ust. 4 jako jedną „z nich, obok „nieuczciwych machinacyj" podaje handel łańcuchowy (paskowy). Handel ten jest jednym z przejawów anormalnych stosunków powojennych, rodzących między innymi, dotkliwy niedostatek artykułów powszedniego użytku, z powodu „zmniejszonego ich wytwórstwa przy równoczesnym wzmożeniu „się popytu, co w parze nadomiar ze zniżką waluty, wpływa na „tendencję zwyżkową ceny towarów. Okoliczności te otwierają „szerokie pola do spekulacyjnego wyzysku i licznych spekulantów, z pośród osób częstokroć wcale poprzednio nie trudniących „się daną dziedziną handlu lub nawet zgoła obcych handlowi, nęcą „do przygodnego zakupu towarów powszedniego użytku, w celu „spekulacyjnej ich odprzedaży innym aferzystom. Tym sposobem „wydłuża się nadmiernie łańcuch ogni w handlowego obrotu, bo „między kupców i pośredników, spełniających właściwe handlowi „zadanie: zbliżenia towaru do odbiorców, wciskają się spekulanci, „polujący na zysk doraźny, osiągany z różnicy cen. Tak powstaje „łańcuch kolejnych odprzedaży towaru po cenach coraz to wyższych, przytem towar odciąga się od rynkowego obrotu, jeszcze „bardziej zmniejsza się niktła i tak jego podaż i podnosi się jego „cena.

„Podjmując walkę karną z powyższym niezdrowym i dla „normalnego obrotu towarów wielce szkodliwym objawem wciskania się do handlu licznej rzeszy spekulujących pośredników, „prawodawca, wśród całego szeregu różnorodnych postaci lichwy „wojennej, jako to: niszczenie albo uniezdatanienie środków żywności lub przedmiotów powszedniego użytku w celu podniesienia „ich cen, gromadzenie albo ukrywanie takich przedmiotów, albo „ograniczenie ich wyrobu lub handlu nimi w celu wywołania „zwyżki cen lub osiągnięcia nadmiernego zysku — w ust. 4 art. 24 „wyodrębnił handel łańcuchowy (paskowy), zwany pospolicie „„paskarstwem", nie podając atoli żadnego określenia tego swo-

„istego przestępstwa i nie wymieniając jego znamion. Jak widać „z motywów do projektu Ustawy z d. 2 lipca 1920 r. (Dzień. Urz. „Min. Spr. N. 11—12, 1921 r.), ustawa ta chciała pozostawić sę- „dziemu wolną rękę przy ściganiu tego zwyrodnienia stosunków „handlowych, mając na względzie, że handel łańcuchowy przy- „biera tak różnorodne i tak odrębne postacie, jak różnorodne jest „samo życie, i że tem samym nie daje się ująć w ramy ścisłej de- „finicji. W tym stanie rzeczy przy ustalaniu istoty tego prze- „stępstwa, jedyną dla Sądów nicią przewodnią jest życiowe po- „jęcie handlu łańcuchowego, poparte ogólnymi zasadami wykładni „i stosowania prawa karnego.

„Jak widać z motywów projektu ustawy o zwalczaniu „lichwy wojennej, pierwotny jej projekt przewidywał w art. 18 „przestępstwo wykupywania przedmiotów powszedniego użytku „od drobnych przekupniów i temu wykroczeniu przeciwstawił „w art. 24 zbrodnię handlu paskowego. Że zaś odpowiedzialność „za zbrodnię następuje jedynie w-wypadkach winy umyślnej (art. „48 k. k.), przeto przeciwstawienie powyższe wykazuje, że nie „każde wykupywanie przedmiotów powszedniego użytku, pod- „padać ma, w myśl projektu, pod art. 24, że owszem, w przeciw- „stawieniu do wykroczenia z art. 18, zbrodnią, przewidzianą w ust. „4 art. 24, jest jedynie świadome przybranie na się roli zbędnego „spekulacyjnego ogniwa w łańcuchu handlu paskowego. Aczkoł- „wiek zaś art. 18. projektu ustawy uległ następnie zmianie, przy- „bierając cechę szczególnego wykroczenia przeciw przepisom tar- „gowym, to przecież zmiana ta pozostała bez wpływu na istotę „zbrodni, zagrożonej w ust. 4 art. 24.

„Z powyższego wynika, że do czynników przedmiotowych „istoty czynu handlu paskowego należy przedewszystkiem zupeł- „na zbędność z punktu widzenia gospodarstwa społecznego danej „transzacji dla normalnego obrotu handlowego t. j. ustalenie „że transakcja ta nie zbliża towaru do jego przeznaczenia, „a więc do konsumentów, lecz przeciwnie, że go od rynku oddala, „że nie była ona zatem naturalnem ogniwem obrotu towarem, lecz, „że przeciwnie, była przegrodą, przedzielającą towar od spożyw- „cy i zmniejszającą jego podaż. Przy ustaleniu tej zasadniczej „cechy przedmiotowej handlu łańcuchowego nie można się jednak „kierować jakąś idealną lub teoretyczną miarą co do liczby ko- „niecnych pośredników dla normalnego obrotu handlowego. Pra- „wodawstwo polskie nie zna takiego unormowania handlu, któ- „reby ilościowo ograniczało pośrednictwo, a i Ustawa o walce „z lichwą ma jedynie na celu ściganie wciskania się do handlu „przedmiotami powszedniego użytku zbędnego pośrednictwa spe- „kulacyjnego. To też, przy ustalaniu wyżej opisanej cechy prze- „stępstwa handlu łańcuchowego, jedyną podstawą mogą być nor-

„malne stosunki życiowe, które się w danej dziedzinie handlu „ułożyły i na tle których handel łańcuchowy występuje, jako szereg zbędnych, anormalnych tranzakcyj, odciągających towar od „zwykłego obiegu.

„Podmiotowym zaś czynnikiem omawianego przestępstwa „jest dążenie do osiągnięcia zysku spekulacyjnego. Może to być „sam przez się zysk nienadmierny, ile że osiąganie nadmiernego „zysku stanowi zbrodnię osobną, przewidzianą w art. 19. Nie potrzeba również, iżby to był zysk zdobyty w szczególności gromadzeniem lub ukrywaniem zakupionych przedmiotów, bo to „również stanowi zbrodnię odrębną przewidzianą w ust. 2 art. 24, „ale bądź co bądź, cechą tranzakcyj ściganych w myśl ust. 4 art. „24 musi być cel zysku, i to zysku przygodnego, spekulacyjnego, „osiąganego przez dalszą odprzedaż towaru.

„Łańcuch handlu paskowego otwiera sprzedający przedmioty powszedniego użytku spekulantowi, zamyka zaś go zwracający te przedmioty do właściwego normalnego obrotu. Już „sam zatem wytwórca, o ile świadomie sprzedaje przedmioty powszedniego użytku na pasek, staje się winnym handlu łańcuchowego, on to bowiem łańcuch otwiera. Każdy następny nabywca towaru i każdy jego sprzedawca dalszym spekulantom „popełnia to samo przestępstwo, staje się bowiem ogniwem paska. „Natomiast wolna jest od takiej winy osoba kupująca towar od „paskarza, ale odstępująca go normalnemu dla danej dziedziny „handlu odbiorcy, ona bowiem urywa łańcuch handlu paskowego „I zwraca towar do normalnego obrotu." (Tyburskiego I. II. 753/21).

Dla ustalenia natomiast cech występku z art. 19 wystarcza stwierdzenie żądania cen lub świadczeń wzajemnych oczywiście nadmiernych. Żądanie cen lub świadczeń oczywiście nadmiernych za przedmioty powszedniego użytku jest cechą podstawową omawianego występku i dlatego winno być w wyroku jasno i kategorycznie stwierdzone.

„Dla zastosowania cz. 1 art. 19, orzeka Sąd Najwyższy, konieczne jest ustalenie, że ceny lub świadczenia wzajemne, żądane albo przyjęte przez sprzedawcę, były nietylko nadmierne, „czyli poprostu przekraczające cenę lub miarę zwykłą, lecz „oczywiście nadmierne", t. j. rażąco wygórowane, a tego Sąd Okręgowy przy samym wyrokowaniu — w swych odpowiedziach na „pytanie o winie nie ustalił. Aczkolwiek zaś następnie, w uzasadnieniach wyroku Sąd przytoczył rozumowanie, dowodzące że „oskarżony pobierał ceny oczywiście nadmierne, . . . to jednak „okoliczność ta . . . nie naprawia wyżej wytkniętego uchybienia „z tej przyczyny, że pobieranie cen oczywiście nadmiernych sta-

„nowi cechę tak istotną i zasadniczą przestępstwa z art. 19, że „nieumieszczenie tej cechy w pytaniach o winie oskarżonego, już „samo przez się winno skutkować uchYLENIE WYROKU”. (Pióro, 14/IV. 21.).

I tu, w myśl wyraźnego nakazu Ustawy, działanie winno być rozmyślne. Dla ustalenia zaś rozmyślności działania wystarcza, jak wyjaśnia Sąd Najwyższy, stwierdzenie, że

„oskarżony kierował się świadomie chęcią wyzyskania sytuacji, „w celu osiągnięcia możliwie największego, niczem nieusprawiedliwionego nadmiernego zysku”. (Orzeczenie z 2/V. 21. I. II. N. 581/21).

Pozostałe przepisy karzące Ustawy o walce z lichwą wojenną nie doczekały się podotąd zasadniczych wyjaśnień Sądu Najwyższego, wobec jednak obfitości w sądach spraw o lichwę wojenną, należy spodziewać się, że wyjaśnienia te ukażą się w niedalekiej przyszłości.

Dr. A. Bądkowski. (Warszawa).

B. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (Małopolska).

a) Ustawa karna.

1) § 40. u. k. i ryski traktat pokoju.

Żądanie oskarżonych, obywateli rosyjskich lub ukraińskich, aby zastosowano do nich postanowienie art. X. 1. 5. Traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18. marca 1921. (Dz. ust. Rz. P. Nr. 49. poz. 299.), nie wstrzymuje postępowania karnego, jeżeli Rosja lub Ukraina nie zażąda wydania oskarżonych przed prawomocnością wyroku.

Sądy Rzeczypospolitej Polskiej nie mogą stosować innej ustawy, jak tylko krajowej; § 40. u. k. nakazuje jedynie uwzględnienie przy wymiarze kary przepisów zagranicznych miejsca popełnienia czynu, o ile te byłyby łagodniejsze. (31 sierpnia 1921. Kr. 255/21).

2) § 87. u. k.

Rozmyślne, świadome, fałszywe obwinienie przed nieprzyjacielskimi władzami wojskowymi o szpiegostwo, o ile naraża obwinionego na wiadome sprawcy niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia, połączone z aresztowaniem, wywiezieniem i stawieniem przed Sąd polowy wśród groźnych dla obwinionego okoliczności, ma cechy zbrodni gwałtu publicznego przez złośliwe działanie wśród okoliczności szczególnie niebezpiecznych z § 87. u. k. (30. czerwca 1920. Kr. 376/20). —

3) § 98. lit. b) u. k.

Istotną cechą zbrodni gwałtu publicznego przez wymuszenie z § 98. lit. b) u. k. nie jest przedmiotowe prawdopodobieństwo wykonania groźby, lecz zdolność jej wywołania u zagrożonego ze względu na stosunki i osobiste właściwości jego lub ze względu na ważność zagrożonego zła uzasadnionej obawy. (13. lipca 1921. Kr. 157/21). —

4) § 101. u. k.

Okoliczność, czy urzędnik państwowy jest etatowym czy nietatowym nie ma wpływu na jego charakter urzędowy przy wykonywaniu czynności rządowych. — Urzędnicy Państwowego Urzędu pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami (dekret organizacyjny z 27. stycznia 1919. Dz. p. P. P. Nr. 11. poz. 127.) pełnią czynności rządowe w rozumieniu ust. 2. § 101. u. k. (30. czerwca 1920. Kr. 377/20). —

5) § 101. u. k. i ustawa z 30/1. 1920. Dz. Ust. Rz. P. Nr. 11. poz. 60.

Pomocniczy woźny pocztowy, który kradnie dolary z listów amerykańskich, dostępnych mu z powodu służby, podpada jako urzędnik w rozumieniu ust. 2. § 101. u. k. pod przepisy (art. 1) ustawy z 30/1. 1920. Dz. ust. Rz. P. Nr. 11. poz. 60. (30 września 1921. Kr. 333/21). —

6) § 140. u. k.

Sam stosunek powinowactwa z zabitym nie jest przewidziany w § 142. u. k. jako okoliczność obciążająca, powodująca wyższy wymiar kary. Może on jednak w konkretnym wypadku dać podstawę do ustalenia wynikłych z tego stosunku powinowactwa „szczególnych obowiązków” względem zabitego. Przy zabójstwie (§ 140. u. k.) jest współwina z § 5. u. k. karygodną na równi ze sprawstwem. (6. grudnia 1919. Kr. 508/19). —

7) § 174. II. c) u. k.

Kradzież mięsa w jatkach z przedziału, na kłódkę zamkniętego, dokonana przez wyciągnięcie mięsa prętem żelaznym przez boczne okratowanie, oddzielające ten przedmiot od sąsiedniego, jest kradzieżą rzeczy zamkniętych (§ 174. II. c) u. k.). (z 9. marca 1921. Kr. 595/20). —

8) § 260. lit. a) u. k.

Stosując przepis § 260. lit. a) u. k. nie można od razu orzec tylko karę aresztu, lecz należy najpierw wymierzyć zagrożoną w ustawie karę pieniężną i te dopiero zamienić na areszt. (z 27. stycznia 1921. Kr. 455/20). —

b) Lichwa wojenna.**9) § 20 austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131. dz. p. p.**

Nie można odmówić przedsiębiorcy prawa do pokrycia z biegiem czasu doznanych szkód wojennych z dochodów przedsiębiorstwa; rozłożenie pokrycia tych strat wojennych na szereg lat, coroczne wliczenie pewnego ich procentu w koszty produkcji i zaliczenie do ceny produktu jest usprawiedliwionem (§ 20. austr. ces. rozp. N. 131. dz. p. p. z r. 1917) (18. października 1920. Kr. 252/20).

Uwaga: Chodziło o znaczną szkodę, powstałą dla właściciela browaru wskutek wojny przez zniszczenie budynków i materiałów. Prokurator przy Sądzie Najwyższym przy rozprawie kasacyjnej wyraził zapatrywanie odmienne a mianowicie, że takie szkody wojenne winien ponosić tylko ten, czyj majątek dotknięty, że więc producent nie ma prawa przerzucać ich na odbiorców piwa, tylko bowiem naturalne zużycie środków produkcji, jako jedynie mające z nią związek, może dać podstawę do wliczenia w koszty produkcji pewnego procentu amortyzacyjnego.

10) § 23. 1. 3. i 4. tegoż austr. ces. rozp.

Nie każde pośrednictwo handlowe jest karygodnem (§ 23. 1. 3. i 4. austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131. dz. p. p.). Jeżeli towar (gęsi) z powodu większej podaży jego od popytu nadawał się do częściowego wywozu w okolice, gdzie był przez spożywców poszukiwany i dokąd tylko za pośrednictwem handlarza mógł się dostać, to pośrednictwo takie było pożytecznym handlem. W takich wypadkach nie może być mowy o ograniczeniu handlu celem podbicia ceny. (31. lipca 1919. Kr. 207/19).

11) § 23. 1. 4. tegoż austr.-ces. rozp.

Do poczytania występku handlu łańcuchowego z § 23. 1. 4. austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131. dz. p. p. wystarczy ustalenie takich faktów, z których niewątpliwie wynika, że sprawca wszedł już na drogę wykonania zamiaru wciśnięcia się zbędnego a podrażającego towar między wytwórcę a spożywcę; nie potrzeba rzeczywistego osiągnięcia celu działania zamierzonego i w czyn już wprowadzonego. Wysokość osiągniętego względnie zamierzonego zysku nie jest decydującą. — Mydło toaletowe należy do przedmiotów zapotrzebowania w rozumieniu § 1. ces. rozp. — Także handel łańcuchowy towarem, przeznaczonym na wywóz za granicę, jest karygodnym (29. września 1920. Kr. 254/20).

12) Pośrednictwo handlowe wtedy tylko wyczerpuje cechy ustawowe handlu łańcuchowego względnie innych machinacyj (§ 23. 1. 4. austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131. dz. p. p.), jeżeli wynagrodzenie pośrednika zbędnego zdolnem było wpłynąć na końcową cenę sprzedażną przedmiotu zapotrzebowania w sposób, towar ten podrażający. Musi więc zachodzić przynajmniej możliwość takiego wpływu w konkretnym wypadku (25. stycznia 1921. Kr. 333/20).

13) Handel łańcuchowy (§ 24. 1. 4 austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131, dz. p. p.) karygodnym jest bez względu na to, czy już zarobek sprawcy, czy też ewentualnie dopiero suma wszystkich nieusprawiedliwionych zysków pośrednich spowoduje w rezultacie podwyżkę ceny, ujawniającą się w chwili, gdy towar nareszcie dojdzie do rąk spożywców. Przesłstwo to popełnić można także w handlu artykułem importowanym. (3 czerwca 1921. Kr. 748/20).

14) Zdolność do spowodowania podwyżki ceny towaru, jako cecha, mieszcząca się już w samym pojęciu handlu łańcuchowego (§ 23. 1. 4. austr. ces. rozp. z 24/3. 1917. N. 131 dz. p. p.) i z tego powodu w ustawie przy handlu tym osobno nie wymieniona (wyrażona natomiast przy ogólnikowym określeniu innych machinacyj), nie musi mieścić się odnośnie do handlu łańcuchowego w samej sentencji wyroku (§ 260. 1. 1. p. k.). — Kupiec hurtowy może się

dopuszczyć handlu łańcuchowego, o ile nie sprowadza potrzebnych mu zapasów towaru od producenta, importera lub innego większego grosisty, lecz nabywa je bezpośrednio lub za pośrednictwem innej osoby w mniejszych ilościach u drobniejszych handlarzy. — Cytryny i pomarańcze należą do przedmiotów zapotrzebowania w rozumieniu § 1. ces. rozp. (16. września 1921. Kr. 11.8/21).

15) art. 24. I. 4. ustawy z 2/7. 1920. Dz. ust. Rz. P. N. 67. poz. 449.

Kupno i wywóz za granicę kruszców szlachetnych nie podpada pod ustawę o zwalczaniu lichwy wojennej z 2/7. 1920. Dz. Ust. Rz. P. N. 67. poz. 449. (art. 24. I. 4.) (1. czerwca 1921. Kr. 249/21).

16) art. 25. teje ustawy.

Kto w czasie jazdy koleją bezpośrednio przed granicą Państwa, kiedy zarządzono rewizję celną, przedmioty powszedniego użytku trzyma w ukryciu w tym celu, aby je bez przepisanego zezwolenia niespostrzeżenie za granicę wywieźć, działa „potajemnie” w rozumieniu art. 25. ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej z 2/7. 1920. Dz. Ust. Rz. P. N. 67. poz. 449. — Sam wywóz rzeczy nabytych nie w kraju, lecz za granicą, mógłby podpadać jedynie pod sankcję ustawy z 15/7. 1920. Dz. Ust. Rz. P. N. 79. poz. 527., nie zaś ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej (27. maja 1921. Kr. 241/21).

c) Ustawa amnestyjna.

17) Przy rozpatrywaniu zażalenia nieważności może i Sąd Najwyższy sprawę umorzyć za zgodą Prokuratora, jeżeli zachodzą warunki ustawy amnestyjnej z 24. maja 1921. Dz. Ust. Rz. P. N. 42. poz. 261. (11. października 1921. Kr. 532/21).

d) Ustawa o postępowaniu karnem.

18) § 281 I. 10. p. k.

Przyczyny nieważności z § 281. I. 10. p. k. nie można opierać na twierdzeniu, że oskarżony zadając nożem cios śmiertelny w szyję przeciwnikowi, działał w obronie własnej, jeżeli sąd orzekający ustalił, że oskarżony w chwili dokonania czynu nie był już przez przeciwnika zagrożony, lecz działał w drodze odwetu. Motyw popełnienia czynu jest okolicznością faktyczną, której ustalenie pozostawione jest swobodnej ocenie sądu orzekającego (§ 258 p. k.). Ustalenia faktyczne tego sądu są w postępowaniu kasacyjnym wiążące (§ 288. I. 3. p. k.). Błąd prawny musi być wykazany na gruncie faktycznych ustaleń wyroku. (11 października 1921. Kr. 564/21).

19) § 293. p. k.

Zakaz reformationis in pejus, wyrażony w §§ 290 i 293 p. k. nie odnosi się do orzeczenia o winie, lecz jedynie do orzeczenia

o karze. Sąd nie może w ponownym wyroku orzec kary surowszej od tej, którą orzeczono w wyroku zniesionym.

Przy ocenie kwalifikacji prawnej czynu Sąd związany jest tylko zapatrywaniem prawnym, wyrażonym w orzeczeniu Sądu Najwyższego, znoszącym wyrok (§ 293. ust. 2 p. k.), natomiast nie jest wcale związanym zapatrywaniem prawnym Sądu, wyrażonym w zniesionym wyroku (30 września 1921. Kr. 295/21).

20) § 390. ust. 2. p. k.

Jeżeli odwołanie oskarżonego odniosło częściowy skutek o tyle, że karę aresztu, orzeczoną przez Sąd pierwszej instancji, zamieniono wskutek odwołania na grzywnę, to nie ma oskarżony obowiązku ponoszenia kosztów zastępstwa oskarżyciela prywatnego przy rozprawie apelacyjnej (5 października 1920. Kr. 671/20).

21) § 395. p. k.

Wysokość wynagrodzenia obrońcy za powierzone mu z urzędu zastępstwo oskarżonego przy rozprawie kasacyjnej ustala Sąd Najwyższy (11. października 1921. Kr. 261/21).

J. Prokopowicz,
Prokurator przy Sądzie Najwyższym.

C. Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (Wielkopolska).

(Zbiór tez z dziedziny materialnego prawa karnego, z wyroków i uchwał, wydanych w czasie od 28/V 1920 do 7/XII 1921.

(Ciąg dalszy.)

§ 66. 1. Ob. tezę § 5.

2. Przedawnienie należy uwzględnić z urzędu. (W. z 7/12. 1921. KV. 192/21).

§ 73. 1. Jedno i to samo działanie w rozumieniu § 73, natenczas tylko „narusza kilka ustaw karnych”, jeżeli pod każdą z nich można je podciągnąć. Możliwość taka nie zachodzi, jeżeli dwa przepisy pozostają do siebie w stosunku „lex generalis” i „lex specialis”. (W. z 10/7. 1920. KV. 35/20. (R. I str.) i z 14/7. 1920. KV. 48/20). W takim stosunku pozostają do siebie §§ 263 i 148 (W. z 14/7. 1920. KV. 48/20). §§ 176 ust. 1. i 177 (W. z 18/5. 1921. KV. 44/20), §§ 212 i 214 (W. z 10/7. 1920. KV. 35/20); §§ 242 i 246 z jednej a § 370 l. 5 z drugiej strony W. P. K. z $\frac{28}{2}$ KV: 97/21 R. Z. III sIF: 568.

2. § 73 ma zastosowanie w wypadku tzw. idealnego, czyli jednoczynowego zbiegu przestępstw, który ma miejsce, gdy mnogość przestępstw jest wynikiem jednego i tego samego działania przestępnego. (W. z 18/25. 1920. KV. 60/20).

3. Przewodzenie tłumowi z § 125 ust 2 może być spełnione w zbiegu idealnym z dowodzeniem tymże hufcem w rozumieniu § 127 ust. 1. po zaopatrzeniu go w broń. (W. z 3/9. 1921. KV. 85/21).

4. W rozumieniu § 98. zachodzi idealny zbieg morderstwa (§ 211) z rozbojem (§ 249) w wypadku, gdy sprawca, nosząc się z zamiarem bezprawnego przywłaszczenia sobie obcego mienia i zdając sobie sprawę z tego, iż wprowadzenie rzeczowego zamiaru w czyn, jest możliwe tylko po usunięciu przeszkody w osobie czuwającej nad bezpieczeństwem tego mienia, powziął zamiar pozbawienia jej życia, poczem oba te zamiary urzeczywistnił zapomocą dokonanego, z zastanowieniem, rozmyślnego zabicia tej osoby, zespalając w ten sposób przestępne działanie w jedną nierozzerwalną całość. <W. z $\frac{18}{9}$ 1920. KV: 60/20; ob. też W. z 9/11. 1921. KV: 154/21).

5. W razie idealnego zbiegu usiłowanego zabójstwa (§§ 43 i 212) z ciężkim rozbojem (§ 250), stosuje się w myśl § 73 wymiar kary z § 250, jako cięższy. (W. z 21/9. 1921. KV. 64/21).

§ 74. 1. § 74 ma zastosowanie do wieloczynowego zbiegu przestępstw zarówno jednorodnego, jak i różnorodnego. (W. z 19/2. 1921. KV. 7/21).

2. Ogólną zasadą przy wymiarze kar w razie wieloczynowego zbiegu przestępstw jest ich kumulacja. Od tej zasady § 74 wymienia wyjątki odnośnie do kar na wolności. (W. z 18/12. 1920. KV. 90/20).

3. Kara łączna w rozumieniu § 74 polega nie na prostym zliczeniu kar czasowych, wymierzonych za każde z przedmiotowo zbiegających się przestępstw, lecz na podwyższeniu najcięższej z tych kar (poena major cum exasperatione). W., z^{18/25/9} 1920. KV. 60/20 i z 6/7. 1921. KV. 63/21).

4. Jeżeli charakter przestępstwa dla zarobku lub z narowu przyjęto na podstawie kilkorazowego urzeczywistnienia ustawowej istoty czynu przestępnego, jednorazowe jej urzeczywistnienie nie jest samoistnym czynem w rozumieniu § 74 k. k., kilkorazowe nie uzasadnia tedy jednorodnego, wieloczynowego zbiegu przestępstw, za któreby w myśl tego § wyznaczyć należało karę łączną, lecz każdy fakt jest częścią składową jednolitego przestępstwa, za które jedną tylko wymierza się karę. (W. z 30/XI. 1921. KV. 127/21).

§ 81. Zakwalifikowanie czynu, objętego aktem oskarżenia, przed uchwaleniem konstytucji, pod § 81 1. 2, nie obraża tego przepisu, gdyż już w czasie jego spełnienia obowiązywał w Rzeczypospolitej Polskiej szereg ustaw, normujących ustrój państwowy, użyte zaś w § 81 1. 2 wyrazy „Rzesza Niemiecka”, „państwo związkowe” wskutek emancypacji b. dz. pr. z pod zwierzchnictwa państwa pruskiego, jako państwa związkowego Rzeszy Niem., nabrały samorzutnie odmiennego (ob. tezę do § 4) znaczenia. (W. P. K. z 28/2. 1921. KV. 23/20.)

§§ 83—86 omawiają czyny, zmierzające do zdrady stanu w rozumieniu § 81. Wyrok skazujący za zbrodnię z § 86 musi tedy ustalać okoliczności, z których wynika, iż czyn przedsięwzięty przez sprawcę był istotnie przygotowaniem zbrodni zdrady stanu z § 81 1. 2 lub 3. (W. P. K. z 23/2. 1921. KV. 93/20).

§ 89. Oddanie żołnierzy W. P., w czasie najazdu bolszewickiego urzędowi (gminnemu, natenczas tylko należałoby uznać za pomoc udzieloną wrogiemu mocarstwu albo za szkodę wyrządzoną siłą wojennej Rzp. Polskiej, gdyby jednocześnie ustalono, że urząd gminny był ustanowiony przez władze bolszewickie. (W. z 25/5. 1921. KV. 50/21).

§ 113. Prawowitość wykonywania urzędu jest wprawdzie przedmiotowym warunkiem karalności wymienionego w § 113 oporu i czynnego napadu, karalność atoli nie jest zależną od świadomości sprawcy o prawowitości wykonywania urzędu i nie jest wykluczona "wskutek błędnego jego mniemania o nieprawowitości. Sprawcą

musi jedynie wiedzieć, że ten, przeciw któremu skierowane jest jego działanie, jest urzędnikiem i że w danej chwili wykonuje swój urząd. (W. z 16/11. 1921. KV. 156/21).

§ 115. 1. „Skupienie się” oznacza występujące na zewnątrz, świadome zespolenie kilku osób, do natychmiastowego niedozwolonego działania gwałtownego.

2. Do istoty „skupienia się” nie wymaga się, iżby osoby, które się następnie skupiły, poprzednio były miejscowo rozdzielone, lecz wystarcza, jeżeli osoby znajdujące się poprzednio z jakiegokolwiek bądź powodu obok siebie, połączyły się następnie wyraźnie lub milcząco, w sposób dający się poznać na zewnątrz.

• 3. Przesłanką „skupienia się” jest większa ilość osób, nie zaś tłum ludzi.

4. „Skupienie się” może powstać na raz, albo rozwijać się stopniowo; wcześniejsza tedy lub późniejsza chwila wzięcia udziału jest obojętna. (W. z 16/11. 1921. KV. 156/21).

5. Do karygodności uczestniczenia w rozumieniu § 115 k. k. należy świadomość, że jest się częścią tej masy, która skupiła się publicznie w celu dopuszczenia się gwałtów wspólnymi siłami. (W. z 19/10. 1921. KV. 102/21.)

6. Działalność przywódcy może się ujawnić w sposób rozmaity, np. w gromadzeniu lub zespalaniu uczestników rozruchu, w duchowym kierownictwie rozruchem i t. p. (W. z 16/11. 1921. KV. 156/21.)

7. Opór w rozumieniu § 113 k. k. jest jedną z cech prawnych czynu objętego ust. 2 § 115 k. k., w szczególności jest on okolicznością, zwiększającą karygodność przewidzianego w ust. 1. przestępstwa, szczegółowo w ustawie wymienioną (Strafschärfungsgrund). (W. z 19/10. 1921. KV. 102/21).

§ 122. 1. Wyraz „zapomocą gwałtu (gewaltsam)” użyty w ust. 2. § 122 k. k. jest zbędnym dodatkiem, gdyż samo pojęcie „wyłamanie się (Ausbruch)” uwydatnia, w sposób niewątpliwy, użycie siły fizycznej, podobnie, jak wyraz „włamanie się (Einbruch)” użyty w 1. 2 § 243 k. k.

2. Istota przestępstwa z ust. 2 § 122 pochłania istotę przestępstwa z § 303 k. k., n. p. rozmyślne i bezprawne uszkodzenie pieca przy wyłamaniu się więźniów z celi więziennej. (W. z 16/XI. 1921. KV. 176/21. 1921).

§ 125. 1. Do istoty występku z § 125 k. k. pod względem podmiotowym wymaga się, aby zespolony tłum miał wspólną świadomość, iż przyjdzie lub przyjsć musi do gwałtów i aby mimo uświadomienia sobie takiego wyniku trwał w zespoleniu. (W. z 26/10. 1921. KV. 137/21.)

2. Ob. tezę 5) do § 73. .

§ 127. Ob. tezę do § 73.

§ 132. Policja wojskowa jest instytucją wewnętrzną wojska w przeciwieństwie do policji państwowej jako organu publicznej władzy państwowo-administracyjnej. (W. P. K. z 29/5. 1921. KV. 64/20.)

§ 137. Stanowiące przedmiotowe znamię występku z § 137 obłożenie rzeczy aresztem przez właściwe władze lub urzędników musi się ujawniać na zewnątrz. Nakaz wstrzymania się od wszelkiego nią rozporządzania, wydany przez właściwego urzędnika policyjnego nie jest tedy w rozumieniu § 137 k. k. obłożeniem jej aresztem. (W. P. K. z 18/6. 1921. KV. 42/21).

§ 139. nie ma zastosowania w razie zaniechania doniesienia o zbrodni z § 83 k. k. (W. z 16/XI. 1921. KV. 30/21).

§§ 146—148. — 1. § 4 Rozp. Kom. N. R. L. z 11/4. 1919. wy-stępek z § 148 k. k., kwalifikuje jako zbrodnię, którą stawia na równi z podrobieniem pieniędzy (§ 146). 2. Puszczanie biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w obieg, z świadomością, że są podrobione, podpada pod § 148, nie zaś pod § 147, który miałyby zastosowanie tylko w razie ustalenia, że puszczający je bez zamiaru z § 146 w obieg, sam je podrobił, lub świadomie się o nie wystarał. (W. z 16/10. 1920. KV. 70/20); ob. też (W. 17/9. 1921. KV. 120/21).

§ 148. Ob. tezę 1 do § 73.

§ 174 1. 3. Skoro wyrok ustala, że w obydwu wypadkach stosunku cielesnego z oskarżonym, poszkodowana była więźniem, u więźniów zaś brak wolności osobistej w tern właśnie się ujawnia, że albo są pod kluczem, albo pod dozorem urzędowym, to dozór nad nią oskarżonemu poruczony urzędownie uznać należy jako stosunek służbowy* do więźnia. Czy obok tego, w danym wypadku oskarżonego do przyjęcia dozoru nad poszkodowaną, w czasie jej pracy poza więzieniem, skłoniły względy natury prywatnej, jest rzeczą drugorzędną; ewentualny dalszy lub pośredni jego stosunek do osób trzecich, dla których praca więźnia była wykonywana, nie zmieniał bynajmniej jego praw i obowiązków względem więźnia samego. (W. z 1/6. 1921 KV. 51/21.)

§ 176. 1. W pojęciu „czynu nierządnego” mieści się implicite,, iż go spełniono dla dogodzenia chuciom cielesnym. (W. z 21/9. 1921. KV. 126/21).

2. Do istoty zbrodni z § 176 ust. 1 1. 3 pod względem przedmiotowym nie wymaga się zwalczenia oporu osoby, niemającej lat 14. (ibid.)

3. Brak ustalenia (§ 266 U. P. K.) świadomości, iż ofiara czynu nierządnego liczy lat niżej 14, (§ 176 ust. 1 1. 3) nie może skutkować uchylecia wyroku, jeżeli w rewizji nie był zarzucony (§ 384 ust. 2 U. P. K.) (ibid.).

4. Przyznanie lub odmówienie okoliczności łagodzących, wspomnianych ogólnikowo w ust. 2 § 176, zależy od swobodnego uznania Sądu wyrokującego. (W. z 6/4. 1921. KV. 20/21.)

§§ 176, 177. 1. Skoro ustalono, że oskarżony dopuścił się nie tylko czynu nierządnego w rozumieniu § 176 ust. 1.1. 3 lecz, że ofiarę swoją zapomocą gwałtu zniewolił do pozamałżeńskiego obcowania cielesnego, to zastosowanie szczególnego przepisu § 177, karzącego za czyn, wyodrębniony z ogólnej kategorii czynów nierządnych, uznać należy za trafne. (W. z 13/7. 1921. KV. 93/21; ob. też tezę 1 przy § 73. W. z 18/5. 1921. KV. 44/20).

2. „Kobietą (niewiastą)” w rozumieniu tak § 176 ust. 1, 1. 1 i 2 jak § 177 jest każda osoba płci żeńskiej, niezależnie od osiągnięcia dojrzałości płciowej. (W. z 18/5. 1921. KV. 44/20). .’

3. Okoliczność, że ofiarą oskarżonego była dziewczyna, niemająca jeszcze lat 14, nie wyłącza zastosowania § 177, bo w rozumieniu tego § także taka osoba-jest „kobietą (niewiastą)”; wymienienie zaś w § 176 ust. 1, 1. 3 osób niżej lat 14, jako osób o słabej woli i pozostających ze względu na swój wiek pod szczególną opieką ustawy, nie może uzasadnić zastosowania ostatnio wskazanego przepisu w przypadku spełnienia czynu, kwalifikowanego ciężej, niezależnie od wieku ofiary. (W. z 13/7. 1921. KV. 93/21.)

§ 177. Do dokonania zbrodni z § 177 nie wymaga się fizjologicznego spełnienia aktu spółkowania, stanowiącego warunek zapłodnienia; wystarczy już samo fizyczne połączenie organów płciowych, bez względu na intensywność takiego połączenia i bez względu na to, czy doszło do wystrzyknięcia nasienia (ejaculatio seminis). (W. z d. 18/5. 1921. KV. 44/20).

§ 185. 1. Do istoty zniewagi pod względem podmiotowym nie wymaga się zamiaru znieważenia (animus injuriandi), lecz wystarcza świadomość obrazy czci; wypadki z § 193 k. k. stanowią w tym względzie wyjątek. (W. z 28/5. 1920. KV. 5/20.) 2. Ob. tezę 4 do §213.

§ 193. Ob. tezę 1 do § 185.

§ 211. 1. Morderstwem staje się umyślne zabójstwo, jeśli zły zamiar sprawcy (dolus) był przemyślanym a więc opartym na szczegółowym rozważeniu okoliczności czynu, warunków i skutków przedsiębranego przestępstwa, jakoteż i środków, prowadzących do jego wykonania. Tę premedytację, to „zastanowienie” sprawca, jeżeli ma być w myśl § 211 k. k. karany, musi mieć przedewszystkiem przy wykonaniu czynu. (W. z 15/10. 1921. KV. 112/21.)

2. „Zastanowieniem” w rozumieniu § 211 jest zdolność uświadomienia sobie przez sprawcę pobudek, nakazujących zaniechania określonego w nim czynu zbrodniczego i oceny ich w związku z po-

budkami, które woli jego wręcz przeciwny nadają kierunek. (W. z ^{18/23}₉ 1920. KV. 60/20 i z 23/3. 1921. KV. 16/21).

3. Ob. tezę 1 do § 214.

§§ 211 i 212. 1. Umyślne zabicie człowieka podpada pod § 211, jeżeli sprawca czyn ten wykonał „z zastanowieniem”, podpada zaś pod § 212, „jeżeli zabicie wykonał bez zastanowienia”. Podkreślając w sposób powyższy, w brzmieniu obu tych §§ chwilę wykonania czynu, jako chwilę istotną dla przyjęcia po stronie sprawcy, „zastanowienia”, ustawodawca zaznaczył, że zabójca jest w rozumieniu § 211 mordercą, jeżeli umyślnie zabije człowieka, chociażby postanowienie co do zabicia powziął „bez zastanowienia”, że natomiast nim nie jest, jeżeli postanowił uśmiercić człowieka „z zastanowieniem”, lecz czyn postanowiony wykonał „bez zastanowienia”. (W. z 23/3.1921. KV. 16/21.)

2. Osoba, będąca przedmiotem zbrodni z §§ 211 i 212 k. k. nie musi być sprawcy znaną (t. j. nie musi być „persona certa” sensu stricto). (W. z 7/12, 1921. KV. 174/21.)

§ 212. Ob. obie tezy do § 214.

§ 213. 1. Wyrazem „bezwłocznie (auf der Stelle)”, użytym w § 213., objęty jest czas trwania porywu uczuciowego, wywołanego „ciężką zniewagą”.

2. Pobudzenie zabójcy w sposób, przewidziany w § 213, bez jego winy do gniewu, z skutkiem tam określonym, wystarcza, samo przez się, do zastosowania § 213, niezależnie od tego, czy w konkretnym wypadku zasłyły inne jeszcze okoliczności łągodzące.

3. W rozumieniu § 213 zabójca jest przez zabitego „bez własnej winy” pobudzony do gniewu, jeżeli do wyrządzenia krzywdy na ciele lub „ciężkiej” zniewagi jemu samemu albo jego bliskim nie dał dostatecznego powodu.

4. Zniewaga jest „ciężką”, gdy narusza cześć tego, przeciw któremu jest skierowana, w stopniu wyższym, aniżeli zniewaga z § 185 (W. z 23/3. 1921. KV. 16/21).

§ 214. 1. „Zastanowienie” nie jest cechą zbrodni z § 214. Wynika to zarówno stąd, że w szeregu przestępstw, skierowanych przeciw bezpieczeństwu życia jest umieszczony po § 212 i że przewiduje on niewątpliwie kwalifikowaną zbrodnię zabójstwa z § 212, dla bytu której, w przeciwstawieniu do zbrodni morderstwa z § 211 nie wymaga się, iżby umyślne zabicie człowieka było dokonane z zastanowieniem, jak i stąd, że ustawie nie można przypisywać niedorzeczności, iżby morderstwo, dokonane wśród okoliczności obciążających, wymienionych w § 214, karała łągodniej, aniżeli zwykłe.

2. § 214 jest w stosunku do § 212 przepisem szczególnym, wykluczającym zastosowanie § 73. Wspólne obu tym przepisom jest

działanie, polegające na umyślnym zabiciu człowieka, natomiast znamieniem szczególnym, właściwym tylko przepisowi § 214, jest skutkujący wyższy wymiar kary cel, w którym sprawca zabójstwa dokonał.

3. Ob. tezę do § 73. (W. z 10/7. 1920. KV. 35/20. R. Z. I. str. 177).

§ 217. 1. Okoliczności z ust. 2 tego § należą do tzw. nieoznaczonych okoliczności łagodzących.

2. Skazanie za dzieciobójstwo na karę z ust. 1. § 217 mimo przyznania oskarżonej okoliczności łagodzących, w ustawie szczegółowo nieoznaczonych, stanowi obrazę § 217 u. 2 przez niezastosowanie tego przepisu. (W. z U/5. 1921. KV. 48/21).

§§ 218—220 k. k. § 218 u. 3 ma na względzie spędzenie płodu obcego złą zgodą kobiety brzemienniej, § 219 kwalifikowany wypadek takiego spędzenia płodu. Spędzenie płodu obcego bez wiedzy lub woli kobiety brzemienniej podpada natomiast pod § 220. Ustalenie tedy, że akuszerka za namową osoby trzeciej spędziła płód „bez wiedzy i niezależnie od woli brzemienniej” uzasadnia skazanie owej osoby trzeciej z §§ 48 i 220, nie zaś z §§ 48, 218 i 219. (W. z 19/1. 1921. KV. 79/20.)

§ 22. Ob. tezę 1 do § 53.

§ 223 a. Ob. tezę do § 243 I. 5.

§ 224. „Trwałem, znacznem oszpecceniem” w rozumieniu § 224 jest niedająca się usunąć, trwała, acz w oczy niewpadająca zmiana zewnętrzna postaci jako całości, chociażby sztucznie mogła być ukryta lub zasłonięta. (W. z 24/4. 1921. KV. 13/20.)

§ 225. Sprawca urazu cielesnego, z skutkami wymienionymi w § 224, odpowiada z § 225 jeżeli z umyślnego jego działania nastąpił ten właśnie skutek, który on spowodować zamierzał. Do istoty zbrodni z § 225 jest zatem konieczny zamiar bezpośredni, nie wystarcza zaś zamiar wynikowy. Za taką wykładnią § 225 przemawia samo jego brzmienie. W wypadku tedy, gdy z pośród wymienionych w § 224 ciężkich skutków urazu cielesnego, miast skutku, objętego zamiarem sprawcy, nastąpił skutek stopnia równie ciężkiego, lecz inny, natenczas odnośnie do zamierzonego lecz nieosięgniętego skutku, czyn sprawcy przedstawia się jako usiłowanie zbrodni z § 225. (W. z 24/4. 1921. KV. 13/21.)

§ 226. O zastosowalności § 226 k. k. rozstrzyga wyłącznie wyrok. (W. z 5/ XI. 1921. KV. 147/21.)

§ 235. Ob. tezę 1 do § 236.

§ 236. 1. Przedmiotem przewidzianej w § 236 zbrodni uprowadzenia może być każda kobieta (niewiasta), bez względu na to, czy pozostaje pod władzą rodzicielską lub opiekuńczą. Wynika to z użycia w § 236 wyrazu „kobieta, (niewiasta; Frauensperson)” bez

wszelkich dalszych okreśień, w przeciwstawieniu do § 235 i (dotyczącego uprowadzenia niezamężnej kobiety za jej zgodą) § 237, które wymagają małoletności osoby uprowadzonej i z których, w związku z tem, pierwszy kładzie nacisk na naruszenie praw rodziców, opiekuna i kuratora (Pfleger), drugi zaś wyłącznie te właśnie prawa chroni, podczas gdy § 236, nie wspominając o naruszeniu praw osób trzecich, żąda tylko, aby uprowadzenie nastąpiło wbrew woli uprowadzonej niewiasty. Pogląd, temu przeciwny, prowadziłby do tej niedorzeczności, że pełnoletnia niewiasta nie mogłaby być przedmiotem uprowadzenia, takiej zaś niedorzeczności ustawie przypisywać nie można.

2. Działanie przestępne z § 236 polega na spowodowaniu przez sprawcę, w celach nierządu lub małżeństwa wbrew woli kobiety (niewiasty) zmianą środków w § tym wyczerpująco wyszczególnionych, zmiany miejsca (nie miejscowości), w którym nie znajdowała się jeszcze w mocy sprawcy, na miejsce, gdzie przechodzi w dowolną jego rozporządzalność, chociażby nieodległe i nieidentyczne z tem, dokąd ją uprowadzić zamierzał.

3. Uprowadzenie jest dokonane z chwilą, gdy odnośna kobieta (niewiasta), w sposób powyższy, znalazła się w miejscu, w którym przeszła w moc uprowadziciela, w chwili tej bowiem sprawca czynu działaniem swoje urzeczywistnia wszelkie cechy, charakteryzujące istotę rzeczony zbrodni, ile że § 236 do takich cech zalicza tylko zamierzone skłonienie do nierządu lub małżeństwa, nie zaś osiągnięcia jednego z tych celów.

4. Czy w poszczególnym wypadku kobieta (niewiasta), na której uprowadzenie zamiar sprawcy był skierowany, znalazła się już w miejscu, w którym przeszła w dowolną rozporządzalność uprowadziciela, zależy od towarzyszących czynowi okoliczności które Sąd wyrokujący z mocy § 260 U. P. K. swobodnie ocenia. (W. z 22/1. 1921. KV. 91/20.)

§ 237. Ob. tezę 1 do § 236).

§ 242. 1) Z § 242. (w przeciwieństwie do § 246) niewątpliwie wynika, że kradzież jest dokonana już z chwilą zabrania cudzej rzeczy w zamiarze bezprawnego przywłaszczenia jej sobie, niezależnie od urzeczywistnienia tego zamiaru. Czy zabór już nastąpił, czy też dopiero był przygotowany, rozstrzyga Sąd wyrokujący. W każdym poszczególnym wypadku wedle okoliczności konkretnych, towarzyszących czynowi. Okoliczności te usuwają się z pod rozpoznania Sądu rewizyjnego, który rozstrzygając kwestję prawną, związany jest ustaleniami zaskarżonego wyroku. Z ustaleń tych może w pewnym wypadku wynikać, że sprawca czynami, przedsięwziętymi w zamiarze bezprawnego przywłaszczenia sobie cudzej rzeczy, w danej chwili nie przełamał jeszcze władztwa do-

tychczasowego dzierżyciela i rzecz odnośna nie przeszła w jego wyłączne dzierżenie, w innym wypadku może być wręcz przeciwnie. (W. z 12/1 1921. K V 101/20.)

2) (§ 47 kk) Cechami charakteryzującymi współsprawstwo w kradzieży, są: a) wzajemne porozumienie się w przedmiocie wykonania kradzieży; b) równoczesne współdziałanie przy jej wykonaniu, niezależnie od tego, czy wszyscy współnicy współdziałają w charakterze bezpośrednich sprawców zaboru, czy też, na mocy podziału ról, sposób ich współdziałania jest inny; c) równoczesna obecność na miejscu czynu, lub w pobliżu tegoż. (W. z 15/10. 1921. K V 135/21).

2) Ob. tezy do § 246. i § 370 1. 5.

§ 243 I. 2. Przesłanką pojęcia „włazenie (Einsteigen)” jest usunięcie przeszkody, choćby bez (cechującego „włamanie”) wysiłku fizycznego (W. z 30/6. 1921. K V 37/21 i z 7/XII 1921 K V 189/21), byle było widocznym, że sprawca wszedł przez wejście na ten cel nieprzeznaczone, i, że, czy to wskutek wysokości, czy też zagrodzenia, musiał, celem uzyskania dostępu, zwalczać jakąś przeszkodę. Pojęciu „włazenia” odpowiada tedy wejście, po wspięciu się na dach, przez otwór w powale, do wnętrza spichlerza (W. z 15/12 1920 K V 38/20 i z 15/6 1921. K X 65/21. 2) Do pojęcia „włamania” nie wymaga się uszkodzenia substancji schowków, wystarcza przewyciężenie przeszkody za pomocą siły fizycznej. (W. z 18/5 1921. K V 40/21).

§ 243. I. 3. (§ 47 K. K.). Okoliczność, że z pomiędzy trzech oskarżonych jeden dostarczył wytrycha, drugi użył go do otwarcia a trzeci przy tern nie był czynny, lecz może stał nawet w pewnym oddaleniu, nie przeszkadzałyby konstrukcji prawnej współsprawstwa. (W. z 15/10 1921 K V 153/21).

§ 243 I. 5. „Bronią” w rozumieniu § 243 I. 5. jest nie tylko broń w znaczeniu technicznym, ale także narzędzia wymienione w § 223a. (W. z 16/10. 1920. KV 66/20).

§ 243 I. 7. 1) Zastosowanie tego przepisu zależy od kumulatywnego ziszczenia się wymienionych w nim warunków, dotyczących pory i miejsca spełnienia kradzieży, niemniej też sposobu, w jaki sprawca zakradł się na miejsce czynu w celu jej spełnienia.

2) Stajni, bez bliższych przedmiotowych określeń, do budynków, przez ludzi stale zamieszkałych, zaliczyć niepodobna. (W. z 20/4. 1921. KV 35/21).

§ 244. 1) Warunki ukarania za powrotną kradzież należą do okoliczności, zwiększających karalność czynu w rozumieniu ust. 2. § 266 U. P. K. Uznając tedy warunki recydywy za udowodnione, Sąd wyrokujący, wobec kategorycznego przepisu ust. 2. § 266 U. P. K., jest obowiązany przytoczyć poprzednie ukarania. (W. z 9/1L 1921. KV. 111/21).

2) Skazanie za zbrodnię kradzieży z § 244 kk. wymaga ustalenia, iż kary, wyprzedzając nową kradzież, orzeczono w kraju, że je, choćby w części odbyto, albo też całkowicie lub częściowo darowano i że od chwili odpokutowania ostatniej kary do czasu spełnienia nowej kradzieży nie upłynęło lat dziesięć. (W. z 21/5. 1921. KV. 42/21).

Przestępstwa, wymienione w art. 1. § 244 kk., w rozumieniu tego §, są spełnione w kraju („im Inlande”), jeżeli je spełniono w b. dzielnicy pr. za czasów jej państwowej przynależności do Prus, jako państwa związkowego Rzeszy niemieckiej. (W. z 9/XI. 1921. KV-163/21).

§ 245. 1. Ob. tezę 2) do § 244.

2. § 245., odpokutowanie kary stawia na równi z umorzeniem jej w drodze amnestji. (W. z 15/12. 1920. KV. 39/20).

§ 246. Cechą, odróżniającą przywłaszczenie od kradzieży, stanowi okoliczność, czy rzecz, którą sprawca bezprawnie sobie przywłaszczył, w chwili przywłaszczenia pozostawała w dzierżeniu jego (§ 246) czy też innej osoby (§ 242). W rozumieniu prawa karnego rzecz „dzierży”, kto mocen jest faktycznie nią rozporządzać. (W P. K. z 23/25. 1921. KV. 97/20), R. z. III. str. 567 n.); ob. też tezę 1) do § 73.

§ 248a. 1) Do istoty wykroczenia z §. 248a wymaga się niezawinionej przez sprawcę nędzy ekonomicznej, jako pobudki przestępnego działania.

2. Stosunki drożyzniane w chwili zaboru mają we względzie pytania, czy zabrany przedmiot był nieznacznej wartości, rozstrzygające znaczenie. (W. z 6/7. 1921. KV. 72/21).

§ 249. Ob. tezę 1 do § 370 1. 5.

§ 250 1. 1. 1. Do przyjęcia kwalifikacji rozboju z § 250 1. 1 po stronie uczestnika, który przy spełnieniu czynu nie miał broni przy sobie, wystarcza jego świadomość, że jeden z uczestników miał ją przy sobie. (W. z 23/7. 1921. KV. 96/21).

2. Ob. tezę 5.) do § 73 i tezę do § 243 1. 5.

§ 257. 1. Wedle § 257 kk. poplecznictwo w myśl ust. 2 natenczas tylko nie ulega karze, jeżeli członek rodziny (bliski=Angehöriger) sprawcy lub uczestnikowi świadomie użyczył wsparcia po spełnionym czynie, aby ich uchronić przed karą, nie zaś w wypadku jeżeli wsparcie nastąpiło, w celu zapewnienia im korzyści ze zbrodni lub występku, w tym bowiem wypadku poplecznik odpowiada narówni z osobami, niebędącymi członkami rodziny (bliskimi) sprawcy lub uczestnika. (W. z 15/6. 1921. KV. 77/21).

2. Działanie przestępne w obu wypadkach § 257 polegać może także na zachowaniu zupełnie biernem. (W. z 13/7. 1921. KV. 74/21).

§ 258 ust. 1. 1. Przyjęcie udziału w podziale skradzionych przedmiotów odpowiada pojęciu „własnej korzyści” w rozumieniu ust. 1 § 258. (W. z 27/7. 1921. KV. 43/21). 2. Ob. tezę 2 do § 259.

§ 258 n. 1. I 2. Do istoty zbrodni z § 258 ust. 1. 2. w wypadku pierwszym wymagana jest po stronie poplecznika świadomość o tych okolicznościach, które kradzież odnośną cechują jako ciężką. (W. z 29/1. 1921. KV. 83/20).

§ 259. 1) Zamiar wynikowy (dolus eventualis) wystarcza do podmiotowej istoty występku z § 259. Użyty w § tym zwrot: „albo na podstawie zachodzących okoliczności przyjąć musiał” nie zawiera od wyprzedzającego go wyrazu „wiedział” czynnika przestępstwa, lecz jedynie wskazuje, że Sąd wyrokujący na tej podstawie ocenić powinien, czy oskarżony działał ze świadomością o przestępnym pochodzeniu nabytych lub ukrywanych przedmiotów. (W. z 28/5. 1920. KV. 7/20; R. Z.' I. str. 171).

2. Nadmierna lub chociażby tylko znaczna korzyść nie jest cechą charakteryzującą występki z § 259. Korzyścią w rozumieniu tego § jest także drobna korzyść, która może polegać na zmysłowym użyciu rzeczy, nabytej z świadomością o jej pochodzeniu z przestępstwa. (W. z 12/1. 1921. KV. 72/20).

3. Korzyść nie musi być natychmiastową; wystarcza, jeżeli odniesienie korzyści w przyszłości jest pobudką działania. (W. z 23/XI. 1921. KV. 160/21).

§ 263. Szkodę majątkową w rozumieniu § 263 k. k. uważać należy za powstałą, nie dopiero w chwili uzyskania przez sprawcę wyłudzonej kwoty w gotówce, lecz już wówczas, gdy sprawca wskutek wywołania w poszkodowanym błędnego mniemania lub utrzymywania go w błędzie, w drodze rachunkowego wyeliminowania tej kwoty z majątku poszkodowanego (n. p. skutkiem przelewu z konta poszkodowanego na jego konto) uzyskał możliwość dowolnego rozporządzania odnośną gotówką, chociażby z możności tej nie był jeszcze skorzystał. (W. z 5/10. 1921. KV. 79/21).

§ 267. 1. Sfałszowaniem jest dokonana, bez upoważnienia, zmiana pierwotnej treści dokumentu, uchylająca lub przekształcająca pierwotną jego moc dowodową. (W. z 5/10. 1921. KV. 79/21.)

2. Do istoty występku z § 267, pod względem podmiotowym, wymaga się oprócz świadomości o bezprawności działania, jako ogólnego znamienia winy umyślnej, także „zamiaru prawu przeciwnego”. Działa zaś w takim zamiarze, kto świadomie używa podrobionego lub sfałszowanego dokumentu, jako prawdziwego, celem udowodnienia czegokolwiek w stosunkach prawnych (W. z 3/9. 1920. KV. 41/20).

3. Ob. tezę do § 270.

§ 268. 1. Podrabianie dokumentu polega na wzbudzeniu przez sprawcę, pozor, jakoby zawarte w nim oświadczenie pochodziło od osoby innej.

2. Do podmiotowej istoty czynu z § 268 wymaga się alternatywnie, albo zamiaru przysporzenia sobie lub komu innemu korzyści majątkowej, albo zamiaru wyrządzenia komu innemu szkody; a więc nie tylko szkody majątkowej.

3. Pod zamiar korzyści majątkowej w rozumieniu § 268 k. k. podpada także zamiar uwolnienia się od służby wojskowej. (W. z 16/10. 1920. KV. 57/20).

4. Ob. tezę 1. do § 73.

§ 269. Ob. tezę do § 270.

§ 270. obejmuje wszystkie wypadki fałszowania dokumentów z § 267, do tych zaś, wskutek wyraźnie wypowiedzianego zrównania, należy także czyn przestępny z § 269. (W. z 29/1. 1921. KV. 84/20).

§ 305. Rozmyślne i bezprawne uszkodzenie pieca nie jest częściowym zniszczeniem „budyńku” w rozumieniu § 305 k. k. (W. z 16/11. 1921. KV. 176/21).

§ 306. 1. Pojęcie wzniesienia ognia (Inbrandsetzung) w rozumieniu § 306, odpowiada przeniesienie się ognia z podpałki na przedmiot, który sprawca podpalił zamierzał i rozszerzenie się go zapomocą gorenia i tlenia, bez wybuchu płomienia.

2. Do istoty zbrodni z § 306 1. 2., pod względem przedmiotowym, nie wymaga się, aby zamieszkały przez ludzi budynek zgorzał w całości lub części, lecz wystarcza sama możliwość w tym względzie. (W. z 6/7. 1921. KV. 72/21.)

§ 328. Zarządzenia weterynaryjno-policyjne (jak np. rozp. woj. pomorskiego nr. 599/20), wypełniające treść tego blankietowego przepisu, nie zabraniają zakupu lub sprzedaży bydła, jako takich, lecz transportu bydła, co wynika z celu, dla którego zostały wydane. (W. z 26/10. 1921. KV. 136/21).

§ 331. Ob. tezę do ust. z 30/1. 1920. Dz. U. Rz. P. Nr. 11, poz. 60.

§ 332. Ob. tezę 7) do ust. z d. 30/1. 1920. Nr. 11, Dz. U. Rz. P., pbz. 60.

§ 333. Do istoty § 333 wymaga się wprowadzić, aby sprawca działał z zamiarem skłonienia urzędnika zapomocą środków, w § tym przytoczonych, do czynności, zawierającej w sobie naruszenie obowiązku urzędowego, -nie wymaga się natomiast, aby czynność ta, we wszystkich swych szczegółach, była już zgóry określona, lecz wystarcza, gdy sprawca chce jej nadać kierunek, prowadzący do naruszenia obowiązku urzędowego lub służbowego. (W. z 9/3. 1921. KV. 10/21).

§ 339. Ob. tezę 7) do ust. z dn. 30/1. 1920. Nr. 11, Dz. U. Rz. P. poz. 60).

§ 341. Tymczasowe przytrzymanie przez urzędnika policyjnego wśród warunków, przewidzianych w ust. 2. § 127 U. P. K. nie podpada pod § 341 k. k. (W. z 23/XI. 1921. KV. 151/21).

§ 348. Usunięcie przez sprawcę, podrobionego przezeń na akcie urzędowym podpisu, nie stanowi występku z ust. 2 § 348, którego ochrony podrobione dokumenty nie doznają. (W. z 16/10. 1920. KV. 3/20.)

§ 350. Ob. tezę 8 do § 359 i tezę 1 do § 370 1. 5.

§ 359. 1. W rozumieniu § 359 urzędnikiem jest, kto z mocy ustanowienia go przez państwo w charakterze organu władzy państwowej, powołany jest do wykonywania czynności, zmierzających bezpośrednio lub pośrednio do urzeczywistnienia zadań państwowych. § 359 kładzie nacisk na „ustanowienie (Anstellung)” i na „stosunek służbowy (Dienstverhältnis)”.

Na pojęcie „ustanowienia” składają się dwa współczynniki: powołanie do sprawowania czynności powyższych przez właściwą władzę i oświadczenie gotowości objęcia służby złożone przez powołanego. Poruczone ustanowionemu, jednocześnie z „ustanowieniem”, czynności służbowe i funkcje muszą mieć charakter służby publicznej, zleconej przez władzę państwową i dążącej do ziszczenia zadań państwowych tj. charakter publicznej czynności urzędowej lub służbowej, wykonywanej przez organa władzy państwowej, pod osłoną powagi publicznej. (W. z 9/4. 1921. KV. 2/21 i z 7/9. 1921. KV. 105 i 115/21).

2. § 359 zaznacza wyraźnie, że charakteru urzędnika nie czyni zależnym od złożenia przysięgi. W myśl tego przepisu jest objętym, czy oskarżony ustanowiony był dożywotnio, czasowo lub tymczasowo i jakie miał pobory; wymaga natomiast, aby odnośna osoba była rzeczywiście „ustanowiona” w bezpośredniej lub pośredniej służbie państwowej. Do tego potrzeba, aby ustalono konkretnie znamiona ustanowienia tj. powołania na urząd lub choćby zatwierdzenie w nim przez właściwą władzę państwową.

3. Zastosowanie § 359 wymaga ustalenia, czy w zakresie działania odnośnej osoby leżało spełnienie czynności w naturze publiczno-prawnej, wypływających z władzy państwowej i służących celom państwa, zatem czynności urzędu publicznego, przedsięwziętych przez organ władzy państwowej w wykonywaniu tejże władzy. (W. z 27/7. 1921. KV. 104/21).

4. § 359 charakteru urzędnika od kwalifikacji duchowej i odpowiedniego do urzędu przygotowania nie czyni zawisłym. (W. z 7/9. 1921. KV. 115/21).

5. Okoliczność, że, w braku kandydatów o przepisanej wyższej kwalifikacji, pewne funkcje urzędowe powierzono osobie niżej kwalifikowanej, nie odbiera osobie tej charakteru urzędnika, pełniącego funkcje urzędowe w danym właśnie zakresie. (W. z 21/9. 1921. KV. 123/21).

6. Urzędnikiem w rozumieniu § 359 k. k. jest także listonosz. (W. z 9/4. 1921, KV. 2/21).

7. Z ustalenia, że oskarżony był stałym robotnikiem i że tylko dla próby, czy zastępczo, lub z innej racji „powierzono mu budkę i funkcje zwrotniczego”, nie wynika jeszcze, że był w rozumieniu § 359 przez właściwą władzę „ustanowiony”. (W. z 20/4. 1921. KV. 36/21).

8. Tymczasowy asystent przy sądzie powiatowym, który przy pełnieniu powierzonych mu czynności rendanta kasowego dopuszcza się sprzeniewierzenia, podpada jako urzędnik, w rozumieniu § 359, pod art. 1 l. 1 ust. z 30/1 Dz. U. Nr. 11, poz. 60, względnie ust. z d. 18/3. 1921. Dz. U. Nr. 30 poz. 177). (W. z 21/9. 1921. KV. 123/21).

9. Ob. tezy 5—7 do ust. z 30/1. 1920. Dz. U. Rz. P. Nr. 11, poz. 60.

§ 363 ma na względzie papiery legitymacyjne, paszporty i t. p. dokumenty, użyte w celu zapewnienia sobie lub komu innemu lepszego powodzenia a więc legitymacje osobiste, nie zaś przepustki dla przewożonych towarów. (W. z 6/7. 1921. KV. 90/21).

§ 367 1. 3 nie stosuje się do kupującego trucizny lub leki, wyjęte z wolnego handlu, celem sprzedaży ich zagranicę. (W. z 6/7. 1921. KV. 90/21).

1. § 370 1. 5 (w brzmieniu ust. z d. 19/6. 1912.), będąc w stosunku do kradzieży i sprzeniewierzenia przepisem szczególnym, wyklucza wśród okoliczności, w nim przewidzianych i odnośnie do przedmiotów, tam wymienionych, zastosowanie §§ 242—248. Stosowanie § 370 1. 5. jest wykluczone, gdy czyn sprawcy, spełniony wśród okoliczności i na przedmiotach, wyszczególnionych w tym §, przedstawia się jako rozbój (§ 249) lub kradzież rozbójnicza (§ 252) lub sprzeniewierzenie w urzędzie z § 350, a także w wypadkach kradzieży i sprzeniewierzenia przewidzianych w art. 1. ust. 1 ust. z d. 30/1. 1920. W tych ostatnich chodzi bowiem nie tylko o naruszenie praw majątkowych jednostki, ale także o pogwałcenie praw państwa względem urzędników, obowiązanych do ścisłego sumiennego i bezinteresownego wykonywania obowiązków urzędowych lub służbowych. (W. P. K. z 23/25 1921. KV. 97/20. R. Z. III. str. 568).

2. § 370 1. 5., o ile dotyczy zaboru przedmiotów w nim wymienionych, zawiera te same znamiona co § 242. Czy ten lub § 370

I. 5. ma być stosowany, zależy od okoliczności, czy przedmioty powyższe zabrano w małej ilości lub też nieznacznej wartości, w celu bezzwłocznego zużycia, (zużycia ich wkrótce potem; zum alsbaldigen Verbrauch), czy też rzecz miała się przeciwnie. (W. z 16/4. 1921. KV. 12/21.)

Addenda do tez z r. 1920, zamieszczonych w 4-tym zeszycie (1921 r.):

§ 2 ust. 2 nie ma zastosowania w wypadkach, w których ustawodawca spełnienie czynu w pewnym, ściśle oznaczonym czasie kresie zaliczył do ustawowych znamion przestępstwa; w takich bowiem wypadkach czyn, spełniony przed upływem tego czasokresu, ulega karze także po jego upływie. (W. P. K. z 19/11. 1921. K. V. 54/21).

§ 38 ust. 2. Z przytoczonego przepisu wynika, że nad tern, czy z zawartego w nim upoważnienia należy korzystać i w jakiej mierze a przede wszystkim na jak długi czas (w każdym jednak razie nie powyżej lat pięciu), kara dodatkowa na czci, przewidziana w ust. 1. tego §, może być orzeczona, rozstrzyga nie sąd lecz wyższa władza policyjna, a ponadto wynika, że ograniczenie trwania dozoru policyjnego do pewnego czasu, wypowiedziane w wyroku sądowym, nie wiąże wyższej władzy policyjnej. (W. z 19/10. 1921. KV. 49/21).

§ 47—49. Wyrok, skazujący za „współdziałanie” w przestępstwie, winien określać rodzaj tego współdziałania. (W. z 4/12. 1920. KV. 75/20).

§§ 47 i 49. 1. Zastosowanie § 47. wymaga ustalenia, że każdy z uczestników czyn przestępny uświadamiał sobie jako czyn własny, zastosowanie zaś § 49 wymaga ustalenia, że działający w sposób, przewidziany w ust. 1 tego § uświadamiał sobie czyn przestępny, dochodzący do skutku przy jego współdziałaniu, jako czyn obcy. (W. z 15/10. 1921. KV. 153/21).

2. Porozumienie się we względzie dostarczenia wytrycha, w celu spełnienia kradzieży, samo przez się, jest jedynie przygotowaniem pomocy, podczas gdy k. k. z r. 1871 nawet usiłowanie pomocy karze tylko wyjątkowo jako przestępstwo swoistego rodzaju i to nie odnośnie do kradzieży. (W. z 7/XII. 1921. KV. 192/26).

§ 51. Pijaństwo może wywołać nieprzytomność, może też stać w związku z chorobą umysłową, ale w zwykłych życia warunkach nie jest stanem, pozbawiającym osobnika, który weń popadł, własnej woli i świadomości czynu. (W. z 15/10. 1921. KV. 153/21).

§ 53. Warunkiem, od którego zawisło prawo obrony koniecznej jest przede wszystkim napad rzeczywisty, nie zaś urojony. Ob. § 59.

§ 54. Wyższa konieczność nie należy do okoliczności, zmniejszających, w rozumieniu § 295 ust. 1. U. P. K., karalność czynu (jak np. w wypadkach §§ 157, 158 k. k.) ani do okoliczności, znoszących karalność w rozumieniu § 295 ust. 2. k. k. (jak np. w wypadkach § 163 ust. 2. lub § 204 k. k.), lecz do okoliczności, wykluczających bezprawność działania. (W. z 20/9. 1921. KV. 64/21).

§ 57. 1. W razie spełnienia przez młodocianego przestępcę (ust. 1. tego §) przestępstwa, za które na wypadek przyznania winowajcy tzw. nieoznaczonych okoliczności łagodzących, przewidziany jest łagodniejszy rodzaj lub wymiar kary, wyrok powinien wyraźnie wypowiedzieć się, czy Sąd w konkretnym; wypadku przyznał oskarżonemu rzeczony okoliczności łagodzące, czy też, odmawiając ich, złągodził karę jedynie na zasadzie § 57 k. k. (W. z 9/11 . 1921. KV. 172/21).

2. Czy wypadek przestępstwa, spełnionego przez młodocianego przestępcę, jest w rozumieniu § 57 1. 4 szczególnie lekkim, pozostawione jest uznaniu Sądu wyrokującego. (W. z 26/10. 1921. KV. 150/21).

Dr. Ryszard Leżański,
Sędzia Sądu Najwyższego.

D. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (Małopolska)

I. Ochrona lokatorów.

1. Przepisy o ochronie lokatorów mają w myśl art. 8/2 ustawy z 18/12. 1920, Dz. U. Nr. 4/21. poz. 19, r. b. dzielnicy austriackiej zastosowanie także do domów, dla których udzielono konsensu budowlanego przed 21 stycznia 1919 r., chociażby zezwolenie na zamieszkanie udzielono dopiero po tym dniu (O. z 18/10. 1921, Rw. 1087/21).
2. Prawo państwa do wypowiedzenia mieszkań zastrzeżone w art. 8/3 ustawy z 18/12. 1920 ma zastosowanie do budynków nabytych przez państwo bez względu na to, czy nabycie nastąpiło przed czy po wejściu w życie tej ustawy (O. z 18/10. 1921, Rw. 1610 i 1656/21).
3. Przepisy o ochronie lokatorów nie mają zastosowania:
 - a) w wypadkach opróżnienia mieszkania służbowego będącego tylko następstwem rozwiązania stosunku pracy (O. z 20/10. 1919, R. 156/19);
 - b) w wypadkach, gdy sprzedawca realności zobowiązuje się w umowie sprzedaży do oddania nowonabywcy domu zajmowanego dotąd w sprzedanym domu mieszkania w oznaczonym terminie (O. z 10/10. 1921, Rw. 1429/21.);
 - c) w wypadkach oddania mieszkania do używania bez zawarcia umowy najmu, w szczególności bez oznaczenia, wysokości czynszu (O. z 11/10. 1921. Rw. 1442/21 i 18/10. 1921, Rw. 1652);
 - d) w wypadkach oddania 10 pokoi na prowadzenie hotelu wraz z koncesją hotelową, gdyż chodzi o umowę dzierżawy a nie najmu (O. z 8/11. 1921, Rw. 1602).
4. Należy przyjąć, że istnieje ważna przyczyna wypowiedzenia:
 - a) jeżeli właściciel domu (najemca) powróciwszy ze służby wojskowej potrzebuje oddanego w najem (podnajem) w czasie tej służby mieszkania dla siebie (O. z 4/10. 1921, Rw. 1521/21 i z 18/10. 1921, Rw. 1800/21);
 - b) jeżeli zachodzi konieczność przeprowadzenia w budynku gruntownych robót, bez których budynek (mieszkanie) nie może być nadal używane bez narażenia życia na niebezpieczeństwo, a roboty obejmują takie rozmiary, że są równo-

- znaczne ze stawianiem budynku na nowo (O. z 13/7 1920 Rw. 696/20);
- c) jeżeli lokator z wziętego w najem mieszkania faktycznie na stałe się wyprowadził i oddał je bez wiedzy właściciela domu innemu lokatorowi, choćby to miało miejsce przed wejściem w życie ustawy z 18 grudnia 1920 (O. z 22/3 1921, Rw. 81/21, z 28/5 1921, Rw. 589/21 i z 25/10 1921, Rw. 1315/21);
 - d) jeżeli ustała przyczyna, z powodu której lokator przeniósł się czasowo do innej miejscowości (np. rozruchy), a ma mieszkanie w miejscu swego dawniejszego pobytu (O. z 15/11 1921, Rw. 1475/21).
5. Nie stanowi ważnej przyczyny wypowiedzenia:
- a) zapotrzebowanie mieszkania przez jednego z współwłaścicieli domu (O. z 11/10 1921, Rw. 1430/21);
 - b) zapotrzebowanie większego mieszkania przez właściciela domu z powodu urodzenia się mu dziecka i słabości żony (O. z 8/11 1921, Rw. 1254/21);
 - c) zapotrzebowanie przez właściciela domu części danego w najem mieszkania dla wypowiedzenia całego mieszkania (O. z 8/11 1921, Rw. 1474/21);
 - d) potrzeba rozszerzenia warsztatu masarskiego właściciela domu (O. z 11/10 1921, Rw. 1431/21);
 - e) chwilowe przeniesienie się lokatora do innej miejscowości (O. z 18/10 1921, Rw. 1702/21);
 - f) okoliczność, że mieszkanie zajmowane przez lokatora jest dla niego za obszerne (O. z 15/11 1921, Rw. 1274/21);
 - g) zamiana mieszkań przez lokatorów dokonana za zgodą właściciela domu (O. z 3/11 1921, Rw. 1529/21 i 1530/21);
 - h) okoliczność, że w toku koniecznej odbudowy jednej połowy domu drewnianego da się celowo i tańszym kosztem przebudować i drugą połowę, w której mieszka wypowiedziany lokator (O. z 22/11 1921, Rw. 1479/21).
6. Art. 10, ust. 3, lit a) ustawy z 18 grudnia 1920:
Zwłoka w zapłacie jednej raty czynszowej nie uzasadnia ze względu na przepis § 1118 u. c. wprowadzający jako przyczynę przedterminowego rozwiązania kontraktu najmu zwłokę w zapłacie przynajmniej dwóch rat czynszowych ważnej wypowiedzenia (O. z 25/10 1921, Rw. 1300/21).
7. Art. 10, ust. 3, lit c) ustawy z 18 grudnia 1920:
Jednorazowa słowna obraza właściciela domu przez lokatora popełniona we wzajemnej sprzeczce nie stanowi ważnej przyczyny wypowiedzenia (O. z 18/10 1921, Rw. 1028/21).
8. Art. 10, ust. 3, lit. d) ustawy z 18 grudnia 1920:
Piekarz może wypowiedzieć lokal używany dawniej na sklep

a oddany następnie w najem na mieszkanie, jeżeli władza przemysłowa nakaże mu pod rygorem zamknięcia piekarni przelożyć miejsce sprzedaży z powrotem do lokalu sklepowego z piekarni (O. z 22/11 1921, Rw. 1598/21).

9. Art. 10, ust. 3, lit. e) ustawy z 18 grudnia 1920:
Odnajęcie części mieszkania służbowego za czynszem wygórowanym nie stanowi przyczyny odebrania tegoż mieszkania, może jednak podpadać pod sankcję karną art. 23/2 tejże ustawy (O. z 18/10 1921, Rw. 1640/21).
10. Art. 10, ust. 5, ustawy z 18 grudnia 1920:
Uгода sądowa zawarta w sporze o najem mieszkania, która lokator zobowiązuje się wyprowadzić się w pewnym czasie, stanowi tytuł egzekucyjny, choćby nie stwierdzono w niej istnienia ważnej przyczyny wypowiedzenia. (O. z 3/11 1921, R 793/21).
11. Postępowanie w sprawach najmu.
 - a) Nabywca realności nie ma prawa wypowiedzenia z § 1120 uc. dopóki nie jest za właściciela zainstabulowany (O. z 11/10 1921, Rw. 1427/21);
 - b) Przepis § 1118 uc. upoważniający we wypadkach tam wskazanych do żądania drogą skargi rozwiązania umowy przed upływem umówionego lub ustawowo przedłużonego terminu najmu, nie zwalnia od obowiązku dotrzymania umownego lub ustawowego terminu wypowiedzenia, jeżeli uprawniony zamiast skargi wniesie wypowiedzenie (O. z 19/4 1921, R 252/21, z 24. 5. 1921, Rw. 585/21, z 22. 11. 1921, Rw. 1713/21).
 - c) Do skuteczności wypowiedzenia wymagane jest nietylko wniesienie go lecz i doręczenie stronie przeciwnej przed upływem czasokresu oznaczonego w § 560 l. 3 p. c. (O. z 22/11 1921, Rw. 1495/21);
 - d) Utrzymanie wypowiedzenia w mocy nie może się opierać na przyczynach, które zaszły dopiero po wniesieniu wypowiedzenia do sądu (O. z 22/11 1921, Rw. 1551/21).
 - e) Sąd odwoławczy nie może opierać swego orzeczenia na przyczynach wypowiedzenia, na które wypowiedzący nie powołał się w postępowaniu odwoławczym, choćby je podał przed sędzią pierwszej instancji (O. z 8/11 1921, Rw. 1493/21).
 - f) Przepisy o ograniczeniu rewizji przeciw równobrzmiącym wyrokom mają zastosowanie także w sporach najmu (O. z 11/10 1921, Rw. 1494/21).
 - g) Czasokresy dla wniesienia środków prawnych w § 575 p. c. wymienione obowiązują nietylko w sprawach wynikłych

z wypowiedzenia lub nakazu oddania (odebrania) przedmiotu najmu lecz i we wszystkich innych sporach wynikających ze stosunku najmu wskazanych w §§ 567, ust. 4, 569 i 574 p. c. (O. z 22/11 1921, Rw. 1396/21).

- h) Okoliczność, że roczny czynsz najmu wynosi 360 K., nie uzasadnia zastosowania z urzędu zasad postępowania drobnobiznesowego w sporze o najem (O. z 7/6 1921, R 413/21).

II. Rekwizycja mieszkań.

1. Najemca nie odpowiada właścicielowi domu za ubytek czynszu spowodowany zarekwirowaniem na cele wojskowe lokalu w najem oddanego — art. 8 ustawy z 8 kwietnia 1919, Dz. P. Nr. 31, poz. 262, (O. z 6/8 1921, Rw. 726/21).
2. Najem i podnajem mieszkania i pomieszczeń jakoteż -odstąpienie praw najmu bez zgody gminy wbrew przepisom wydanym na zasadzie art. 11/2 ustawy z 27 listopada 1919, Dz. U. Nr. 92, poz. 498, o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń nie są w przepisach tych zagrożone nieważnością umowy, pociągają za sobą jednak skutki przewidziane w art. 3 p. 7 i art. 12 tejże ustawy tj. lokal ulega rekwizycji a działający wbrew zarządzeniom art. 11/2 karze (O. z 18/10 1921, Rw. 1701/21).

III. Ochrona drobnych dzierżawców rolnych

(Ustawa z 3 lipca 1919 Nr. 57, poz. 345 i z 2 lipca 1920, Nr. 56 poz. 346.)

1. Ustawy o ochronie drobnych dzierżawców rolnych nie mają zastosowania:
 - a) do dzierżawców, którzy zgodzili się na opuszczenie gruntu dzierżawionego, choćby swą zgodę oświadczyli przed wejściem ustawy z 3 lipca 1919 r. w moc (O. z 24/2 1920, Rw. 32/20 i z 11/1 1921, Rw. 739/20);
 - b) do wypadków odstąpienia gruntu bez czynszu na pewien czas do znawożenia i zebrania plonów (O. z 20/9 1921, 650/21); albo do oddania go w użytkowanie na pewien czas jako wynagrodzenia za zasypanie rowów strzeleckich (O. z 22 listopada 1921 Rw. 898/21);
 - c) do działek nie obejmujących sześć morgów oddanych w poddzierżawę posiadłości przynoszącej sześć morgów (O. z 30/8 1920, Rw. 933/20).
2. Mają natomiast zastosowanie:
 - a) tak do działek obszarów dworskich jak i do samodzielnych drobnych gospodarstw rolnych (O. z 28 grudnia 1920, Rw. 1470/20);

- b) do gruntów miejskich użytych pod uprawę jarzyn (O. z 11/10 1921, Rw. 948/21);
 - c) do wypadków wypowiedzenia dzierżawy przez nabywcę gruntu li tylko na podstawie § 1120 uc. (O. z 19/7 1921, Rw. 1040/21 i z 11/10 1921, Rw. 1042/21).
 - d) i w wypadku, gdy dzierżawca przyjął na siebie obowiązek zachowanie pewnego rodzaju uprawy (O. z 12/10 1920 Rw. 1047/20).
3. Zgoda dzierżawcy na ustąpienie z drobnej dzierżawy może być wyrażona także w sposób domniemany (O. z 4/1 1921, R. 600/20).
 4. Każde spóźnienie w zapłacie czynszu uzasadnia dopuszczalność rozwiązania drobnej dzierżawy rolnej (O. z 5/10 1920, Rw. 1024 do 1045/20).
 5. Wypowiedzenie drobnej dzierżawy jest dopuszczalne, gdy właściciel gruntu, oddanego w dzierżawę potrzebuje go dla siebie, a prócz tego gruntu nie posiada więcej niż potrójnej ilości jego obszaru lub gdy dzierżawca, choćby z wliczeniem gruntu swego współmałżonka, posiada na własność więcej gruntu niż wypowiadający (O. z 4/10 1921, Rw. 1290/21).
 6. Rozpoznawanie wniosków o wymianę oddanej w dzierżawę drobnej działki na inną należy do postępowania niespornego (O. z 13/4 1920, R. 135/20).

IV. Sprawy walutowe.

1. Oddane w przechowanie noty koronowe austriackie mają być mimo postanowień ustawy z 15 stycznia 1920 r. Dz. U. Nr. 5, poz. 26, w przedmiocie ustanowienia marki polskiej prawnym środkiem płatniczym na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, zwrócone w naturze, jeżeli oddający w przechowanie zastrzegł sobie taki ich zwrot (O. z 18 października 1921, Rw. 906/21).
2. Wprowadzenie w państwie czesko-austriackim nowej waluty (przez ostemplowanie koron austr.-węg.) nie ma wpływu na zobowiązanie prywatno-prawne, zaciągnięte w walucie austr.-węgierskiej (O. z 10/11 1920, Rw. 53/20).
3. Art. 6 ustawy z 4 marca 1920, Dz. U. Nr. 25, poz. 153, o rejestracji i zabezpieczeniu majątków niemieckich nie wyklucza sądowego dochodzenia roszczeń obywateli niemieckich przeciw obywatelom polskim w niemieckiej walucie markowej, czyni tylko wypłatę tych zobowiązań zależną od zezwolenia od Głównego Urzędu Likwidacyjnego (O. z 18/10 1921, Rw. 917/21, R. 471/21).

4. Spadek wartości pieniądza uzasadnia zarzut niestosowności czasu w rozumieniu § 830 uc. odnośnie do żądań o zniesienie współwłasności w drodze publicznego przetargu (O. z 10/5 1919 Rw. 4/19, z 14. 5. 1920, Rw. 334/20, z 22. 9. 1920, Rw. 181/20. z 4. 10 1921, Rw. 21). Gdyby jednak stronom brakło pieniędzy na naprawę konieczną wspólnego budynku łub jeden 7. współwłaścicieli wykonywał swe prawa w sposób uniemożliwiający korzystanie przez innych współwłaścicieli ze swych praw, należy dozwolnić zniesienia współwłasności we wspomnianej drodze (O. z 14. 12. 1920, Rw. 1298/20 i 25. 10. 1921, Rw. 985/21).
5. Licytacyjnemu nabywcy nieruchomości nie można odmówić intabulacji prawa własności z powodu spadku wartości złożonej przez niego ceny kupna (O. z 25/10 1921, R. 493/21).
6. Spadek wartości pieniądza przy równoczesnem wzroście wartości nieruchomości stanowi tego rodzaju zmianę okoliczności w myśl § 936 uc, która zwalnia od obowiązku wykonania przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości (O. z 20/4 1920, Rw. 949/19).

V. Stosunki na tle rozpadnięcia się Austrii.

1. Roszczeń odszkodowawczych przysługujących obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej do skarbu państwa b. Monarchji austr.-węgierskiej w myśl ustawy austr. z 18 sierpnia 1918 r. Dzp. Nr. 317 o obowiązku państwa do odszkodowania osób cywilnych za bezprawne pokrzywdzenie w czasie obecnej wojny nie można dochodzić na obszarach Rzeczypospolitej przeciw skarbowi państwa b. Monarchji austr.-węgierskiej obecnie w likwidacji lub przeciw skarbowi państwa polskiego, ani w zwyczajnej ani w szczególnej drodze prawa w ustawie tej przewidzianej. (O. Og. Zebr. S. N. z dnia 31/1 1920 R. 161/19).
2. Aż do ukończenia między państwowej likwidacji nie można przeciw Skarbowi Państwa Polskiego prowadzić egzekucji celem ściągnięcia pretensyj przysługujących przeciw byłemu ck. austr. Skarbowi Państwa. (O. z 25/6 1919 Rw. 91/19).
3. Skarb b. Monarchji austr. może być pozywany przed Sądami Rzeczypospolitej Polskiej z powodu pretensyj prywatno-prawnych przeciw niemu powstałych. Do jego zastępstwa na obszarach b. zaboru austriackiego powołaną jest w myśl art. 3 l. 11 ust. z 31 lipca 1919 r., Dz. P. Nr. 65, poz. 390 Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej (O. z 4 sierpnia 1921 r. R. 523/21 i 20 września 1921, R. 340/21).
4. Tytuły egzekucyjne powstałe na ziemiach należących do nowej Austrii lub Czecho-Słowacji nie są w Rzeczypospolitej Polskiej wykonalne, bez względu na to, czy wydane zostały przed czy po rozpadnięciu się Austrii (O. z 13 września 1921, R 605/21 i 12 października 1920, R 452).

5. Do przeprowadzenia rozprawy spadkowej po obywatelach nowej Austrii właściwe są co do majątku nieruchomego, położonego w kraju, Sądy Krajowe (O. z 31/8 1921, R 575/21).
6. Przepis § 104 normy jur. ma na myśli tylko Sądy Krajowe a nie zagraniczne. Umowa, mocą której strony poddały się zgodnie z przepisami § 104 nor. jur. a więc ważnie orzecznictwu Sądu wiedeńskiego w czasie przed przewrotem politycznym, utraciła z chwilą rozpadnięcia się Austrii swą prawną skuteczność (O. z 2/7 1919, R. 92/19).
7. Wyrok wydany w b. Galicji przez sędziego wyrokującego w „Imieniu wschodnio ukraińskiej (ludowej) Republiki” jest nieważny w myśl § 477 l. 1 oraz § 477 l. 3 p. c. (O. z 30/7 1919, Rw. 500/19).
8. Nakaz awizacyjny wydany przez Sąd „Ludowej Republiki ukraińskiej” jest mimo niewniesienia zarzutów w myśl §§ 565 i 566 p. c. po rozpoczęciu urzędowania Sądów polskich nieważny (§ 477 l. 1 i 3 pc.) i prawnie bezskuteczny (O. z 26/11 1919 R 311/19).
9. Armji ukraińskiej nie przysługiwało podczas rozruchów 1918/19 prawo rekwizycyj z art. 52 konw. haskiej z 29 lipca 1899 i Dzpp. Nr. 174/13. Zwierzęta zabrane przez nią w formie rekwizycji nie stawały się przeto jej własnością. Nie nabywały zatem prawa tego także osoby, którym armja ukraińska zwierzęta te oddawała (O. z 28/7 1921, Rw. 506/21 i 11/10 1921, Rw. 854/21).

VI. Cudzoziemcy.

1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, której wszyscy członkowie są cudzoziemcami, podlega co do nabycia nieruchomości ograniczeniom wskazanym w ustawie z 24 marca 1920 r., Dz. U., poz. 178, także wtedy, gdy ma siedzibę w kraju (O. z 12/11 1921, R 842/21).
2. Przeciw stowarzyszeniom zagranicznym działającym w kraju należy z urzędu wdrożyć kroki o wpisanie się do krajowego rejestru stowarzyszeń. Stowarzyszenia te mogą jednak i bez wpisu do krajowego rejestru w kraju pozywać i być pozywane, jeżeli według prawa zagranicznego mają osobowość prawną (O. z 20/12 1920, Rw. 882/20 i R. 369/20).
3. Obywatele państwa rumuńskiego nie mają obowiązku składania kaucji powództwa w myśl § 57 ust. 1 p. c. (O. z 3/2 1920, R. 12/20).
4. Zdolność prawną cudzoziemców (b. poddanych rosyjskich) do zawarcia małżeństwa na obszarze b. zaboru austriackiego ocenia się wedle ich prawa ojczystego (O. z 10/12 1919, Rw. 368/19).

5. Brak poświadczenia właściwej władzy państwowej małoletniego cudzoziemca co do jego zdolności osobistej do wstąpienia w związek małżeński lub niezachowanie formalności przewidzianych w dekreście nadwornym z 17/7 1813 Zb. U. S. Nr. 1065 w razie niemożności przedłożenia potrzebnego zezwolenia czyni małżeństwo nieważnym z powodu naruszenia przepisów §§ 49 i 51 uc. (O. z 10/12 1919, Rw. 368/19).

VII. Reforma rolna.

1. Nabywca gruntu żądać może od sprzedawcy drogą skargi sądowej zeznania dokumentu zdolnego do przeniesienia prawa własności przed uzyskaniem zgody Komisji dla obrotu ziemią wymaganą austr. rozporządzeniem z 9/8 1915 r. Dzpp. Nr. 234 (O. z 16/4 1921, Rw. 583/19).
2. Sąd procesowy nie jest powołany do badania, czy uchwała, którą Komisja obrotu ziemią ustanowiona na zasadzie ces. rozp. z 9/8 1915, Dzpp. Nr. 234, odmówiła zatwierdzenia zawartego kontraktu kupna >— sprzedaży, rzeczowo jest uzasadnioną (O. z 31/8 1921, Rw. 69/21).
3. Umowy zawarte przed wejściem w moc rozporządzenia Rady Ministrów z 1. września 1919, Dz. U. Nr. 73, poz. 428, o obrocie większemi posiadłościami nie wymagają do swej ważności zatwierdzenia przepisanego w tern rozporządzeniu, choćby przedłożone zostały Sądowi hipotecznemu po wejściu tegoż rozporządzenia w moc (O. z 22/11. 1921. R. 851/21).
4. Adnotacja wdrożenia przymusowego wykupu nieruchomości na cele reformy rolnej (ust. z 15/7. 1920, Dz. U. Nr. 70, poz. 462) jako w żadnej ustawie nie przewidziana nie jest w księdze gruntowej dopuszczalna (O. z 5/7. 1921, R. 437/21, 6/9. 1921, R. 655/21, 25/10. 1921. R. 698/21).
5. Do postępowania nad wnioskiem o taką adnotację mają zastosowanie przepisy o postępowaniu w sprawach hipotecznych a nie przepisy patentu niespornego. Rekurs przeciw równobrzmiącym uchwałom dwóch instancyj jest zatem niedopuszczalny. (O. z 12/11. 1921, R. 812/21).

VIII. Moratorium.

1. Osoby, które powróciły po 1 sierpnia 1914 r. z Ameryki do b. Galicji nie korzystają co do zobowiązań w Ameryce zaciągniętych z ustawowego moratorium (O. z 23/4. 1921, R. 90/21 i z 4/8. 1921, R. 485/21).
2. Za czas, na który wskutek moratorium odracza się płatność, Bank może żądać od kredytu przezeń udzielanego na rachunek bieżący tylko ustawowych odsetek (art. 9/1. ust. z 26/6. 1919. Dz. U. Nr. 51 poz. 332), choćby umówioną była wyższa stopa

procentowa np. 2% powyżej stopy procentowej Banku Austriacko-węgierskiego (O. z 15/11. 1921, Rw. 1421/21).

3. Wnioskowi egzekucyjnemu o dozwole nie egzekucji celem ściągnięcia odsetek wyższych niż ustawowych za czas, na który wskutek moratorium odracza się płatność, należy odmówić (O. z 13/4. 1920, R. 110/20, **21/9.** 1920. R. 373/20).
4. Tymczasowe zarządzenie celem zabezpieczenia wierzytelności korzystającej z moratorium iest dopuszczalne (O. z 26/7. 1921, R. 564/21).

IX. Nowela procesowa z 9/3. 1920, Dz. U. Nr. 24, poz. 144.

- 1'. Sąd Najwyższy jest w myśl art. 2/8. powyższej noweli tylko wtedy powołany do wyznaczenia jednego z sądów krajowych dla skargi o separację, rozwód lub unieważnienie małżeństwa, jeżeli ani mąż ani żona nie mieszkają w kraju. (O. z 24/10. 1921. Nd. 90/21).
2. Rekurs przeciw uchwale zarządzającej przejście postępowania drobiazgowego na zwyczajne jest także wtedy niedopuszczalny, jeżeli uchwała ta zapadnie nie na pierwszej rozprawie, jak tego wymaga art. 3, p. 20 ust. z 9/3. 1920, lecz na jednej z dalszych rozpraw. (O. z 4/10. 1921, R. 730/21).
3. Podniesienie wartości przedmiotu sporu na kwotę przekraczającą granicę postępowania drobiazgowego dopiero w rewizji jest spóźnione; rewizję należy odrzucić jako niedopuszczalną (O. z 11/10. 1921, R. 478/21).
4. Przepisy art. 7 ust. z 9/3. 1920 r. o przejściu spraw wiszących w sądach powiatowych z postępowania zwyczajnego na postępowanie drobiazgowie nie zostały ustawą z dnia 22/2. 1921, Dz. U. Nr. 23, poz. 124, zmienione.

W ł o d z i m i e r z D b a ł o w s k i,
Sędzia Sądu Najwyższego

E. Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (Wielkopolska)

1. Przy oznaczeniu sumy rewizyjnej nie zlicza się wartości przedmiotów skargi głównej i wzajemnej jeżeli pierwszą dochodzi się wydania ruchomości zatrzymywanych na pokrycie przewyższającego ich wartość czynszu najmu, droga zapłaty tegoż czynszu.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1921 C 2/20 w sprawie W. O., powoda i wzajemnie pozwanego, tudzież wnoszącego rewizje przeciw J. P., pozwanemu i wzajemnemu powodowi tudzież przeciwnikowi rewizyjnemu, o wydanie ruchomości względnie zapłaty kwoty 4803 M.

I. Sąd okręgowy (ziemiański) Poznań.

II. Sąd apelacyjny Poznań.

Rewizje odrzucono jako prawnie niedopuszczalną z powodów;

Rewizją zaczepiono wyrok odwoławczy w zmieniającej części tj.: 1) w ustępie oddalającym żądanie skargi o wydanie przedmiotów w. ustępie I 1—6 wyroku pierwszej instancji wymienionych; 2) w ustępie skazującym wnoszącego rewizję na skutek skargi wzajemnej na zapłatę kwoty 3723 M.

Rewizja jest w myśl § 546 (w dawnym brzemieniu) u.p.c. niedopuszczalna, bo suma rewizyjna nie przekracza 4000 M. Wprawdzie § 5 upc., wedle którego zliczenie 'przedmiotu skargi i skargi wzajemnej nie ma miejsca, odnoszący się przedewszystkiem do oznaczenia właściwości sądu, nie ma bezwzględnego zastosowania do obliczenia sumy rewizyjnej (jak to szczegółowo wykazano w motywach wyroku połączonych senatów cywilnych Sądu Rzeszy w Lipsku z 29 września 1887, orz. cyw. t. 7 str. 383), wszelako zliczenie takie jest już z samej istoty rzeczy, wykluczone tam, gdzie przedmiot sporu głównego pokrywa się z przedmiotem skargi wzajemnej, tak że nie można powiedzieć, aby w obu sporach rozchodziło się o inne, odrębne wartości majątkowe. Tak ma się rzecz właśnie w danym wypadku, gdzie przedmiotem skargi głównej jest żądanie wydania ruchomości, na których pozwany rości sobie ustawowe prawo zastawu dla zabezpieczenia czynszu najmu (§ 559, 561 u. c), od-

pierając na tej podstawie żądanie skargi, mianowicie twierdzeniem, że przysługuje mu do wnoszącego rewizję wierzycielność z tytułu czynszu najmu w spornej obecnie jeszcze kwocie 3723 M., skargą wzajemną dochodził pozwany właśnie tej pretensji prawem zastawu zabezpieczonej. Niema tu wobec tego mowy o odrębnych interesach prawnych w obu sporach, zwłaszcza że wnoszący rewizję przez danie zabezpieczenia dla zaległego czynszu najmu w wysokości wartości rzeczy mógłby był wedle § 562 u. c. uzyskać każdego czasu ich zwolnienie, a sporem między stronami w obu sporach jest co do istoty jedynie istnienie pretensji wzajemnej pozwanego i prawo jego sprzeciwienia się odebraniu ruchomości, których wartość z mocy ustawowego prawa zastawu służyć ma na zabezpieczenie tej pretensji. Przedmiot skargi głównej (§ 6 upc.) nie przekracza sumy 4000 M., skoro wedle przedłożonego przez samego wnoszącego rewizję oceniania przedmiotu sporu, przedmioty wymienione w ustępie I 1—6 wyroku pierwszej instancji warte są najwyżej :

1) cztery łóżka z materacami	1600 M.
2) szafa na ubranie	500 M.
3) 4) 6) stół, szafa kuchenna i dwa stołki razem	250 M.
5) Sofa	800 M.

Razem 3150 M.

Przedmiot skargi wzajemnej wynosi obecnie już tylko 3723 M. (§ 4/1 upc.). Wartość przedmiotu zażalenia (546 upc.) stanowiącą o dopuszczalności rewizji wynosi zatem tę ostatnią kwotę, skoro przewyższa ona wartość ruchomości służących na jej zabezpieczenie. Zabezpieczanie to będące rzeczywistym przedmiotem sporu głównego o wydanie ruchomości oceniałoby się w myśl § 6 upc. również wedle wartości ruchomości, nie pokrywającej resztującej pretensji czynszowej skargą wzajemną jeszcze dochodzonej. Wartość majątkowa w obu sporach przedmiotem zażalenia będąca jest o tyle identyczną i nie może być dwa razy liczoną.

Rewizję, należało tedy stosownie do przepisu § 556 odrzucić, co wedle § 554a upc. już sąd odwoławczy winien był uczynić.

2. Na obowiązek męża dostarczania żonie utrzymania (§ 1578 u. c.) jest bez wpływu dorywczy zarobek osiągnięty przez żonę.

3. wysokość utrzymania w granicach § 1579 uc. stosować się winna do stwierdzonego uszczuplenia możliwości zarobkowania żony.

Wyrok Sądu Najwyższego z 27 maja 1921 C 6/20 w sprawie M. E. T. powódki i przeciwniczki rewizyjnej, przeciw P. T., pozwanemu i wnoszącemu rewizję o płacenie renty alimentacyjnej.

I. Sąd okręgowy (ziemiański) Poznań.

II. Sąd apelacyjny Poznań.

Z powodów:

Rewizja nie jest uzasadnioną. Sąd odwoławczy przeprowadził dowody na stanowcze okoliczności, a gdy stanął na stanowisku prawnym, że o obowiązku wynoszącego rewizję dania powódce utrzymania rozstrzyga istnienie u teje zdolności zarobkowania, mógł pominąć badanie okoliczności ubocznych przez wnoszącego rewizję wprowadzonych, nie mających wpływu na ustalenie stanowczego stanu rzeczy. Do nich należy dorywczy zarobek, osiągnięty jakoby przez powódkę ze sprzedaży przedmiotów spożywczych...

Niema zaś także naruszenia powołanych przepisów prawa materialnego. Z chwilą, gdy w sposób niewadliwy ustalano, że powódce nie dostaje jednej czwartej części normalnej zdolności zarobkowania, uzasadnionem było pociągnięcie wnoszącego rewizję: do uzupełnienia ubytku własnym zarobkiem (§ 1578 uc.) Stosunek zaś przyczynienia się jego przez sąd odwoławczy orzeczony nie przekracza granic określonych § 1579 uc, jeśli się zważy, że wedle tego przepisu wnoszący rewizję uprawnionyby był zatrzymać z dochodów rozporządzalnych na własne utrzymanie dwie trzecie części,... i że z pozostałej reszty... zatrzymuje jeszcze na własne konieczne utrzymanie (pewną) kwotę... Kwoty przyznane nie przekraczają też jednej czwartej części kosztów utrzymania powódki na której pokrycie ta własną pracą przypuszczalnie zarobić nie jest w stanie...

4. Rozp. K. N. R. L. z 11 kwietnia 1919 nie odnosi się do przypadków, w których umówiono się wyraźnie o zapłatę ceny kupna w walucie ściśle oznaczonej.

5. Obowiązany do zapłaty ceny kupna w markach niemieckich winien się wystarać o potrzebne pozwolenie Centrali Dewiz, a dopiero w razie wykazanej bezskuteczności kroków w tym względzie poczynionych powołać się może na przepis § 245 uc.

6. Ogólne powołanie się w rewizji na treść pisma odwoławczego nie odpowiada ustawie.

Wyrok Sądu Najwyższego z 21 maja 1921 C 19/20 w sprawie C, powoda i wnoszącego rewizję, przeciw H. M., pozwanemu i przeciwnikowi rewizyjnemu o oddanie przedsiębiorstwa handlowego i odszkodowanie.

I. Izba handlowa sądu okręgowego Poznań.

II. Sąd apelacyjny Poznań.

Rewizję od wyroku (streszczonego tu wyżej str. 188) oddalono / powodów:

Rewizja nie jest uzasadnioną, bo stanowisko prawne, zajęte przez sąd odwoławczy uznać należy w zasadzie w miarę następujących rozważań za słuszne. Twierdzenie w rewizji ponowione, że wnoszący rewizję wobec trudności, na jakie natrafiało płacenie ceny kupna w markach niemieckich, wskutek wprowadzenia Centrali Dewiz, płacić mógł w markach polskich, odparł już jako bezzasadne sąd pierwszej instancji, a sąd odwoławczy wykazał o tyle trafnie, że rozporządzenie K. N. R. L. z 11 kwietnia 1919, na które wnoszący rewizję znowu się powołuje, nie odnosi się do przypadków, w których — jak w obecnym — umówiono się wyraźnie o zapłatę ceny kupna w walucie ściśle oznaczonej. W chwili umownej płatności części ceny kupna a także w czasie zakreszenia wnoszącemu rewizję przez pozwanego czasokresu dodatkowego, tenże niezaprzecznie był w zwłoce, tak że pozwany uprawniony był wówczas do skorzystania z przepisu § 326 uc. Rewizja kwestionuje jedynie czas późniejszy, do upływu czasokresu dodatkowego, od chwili powstaniu trudności utworzonych rozporządzeniem z 23 września 1919. Jednakże wnoszący rewizję, domagając się od pozwanego świadczenia wzajemnego winien był ze swej strony świadczyć w sposób w umowie wyraźnie wymówiony a więc także przedsięwziąć we własnym interesie kroki do umożliwienia tego świadczenia potrzebne; zaniebdanie w tym względzie może mu być poczytane za zawinioną zwłokę, skoro nie wykazał, żeby w poczynianiu tych kroków doznał przeszkody, za którą nie odpowiada (§ 285 uc.). O ile zaś wnoszący rewizję staje na stanowisku, że kroki wzmiankowane, mianowicie staranie się o pozwolenie w Centrali Dewiz, nie byłyby uwieńczzone pomyślnym skutkiem, to »wywód ten jest oczywiście chybiony, bo rzeczą jego było w każdym razie, wedle prawideł dobrej wiary kroki takie poczynić, poczem dopiero na wypadek ich bezskuteczności mógłby się powołać na przepis § 245 uc.

Niemą więc obrazy powołanych w rewizji przepisów prawa materialnego. Prawo formalne nie zostało również naruszone... Ogólne powołanie się na treść pisma odwoławczego w przedmiocie wymagającym ustaleń faktycznych jako nie odpowiadając wymogom §§ 559, 554 upc. nie może być w rachubę brane...

7. Nieobjęcie kontraktem kupna-sprzedaży co do nieruchomości znajdujących się na niej maszyn drukarskich nie stanowi uchybienia przeciw przepisom § 313 uc, jeżeli maszyny te nie stanowią części składowej, lecz tylko przynależność nieruchomości.

8. Ta ostatnia okoliczność stanowi przeważnie kwestję faktu nieulegającą sprawdzaniu w instancji rewizyjnej.

Wyrok sądu najwyższego z 27 maja 1921 C. 22/20 w sprawie J. M., powódki i pozwanej wzajemnej tudzież wnoszącej rewizję, przeciw P. A., pozwanemu i powodowi wzajemnemu tu-

dzień przeciwnikowi rewizyjnemu o uznanie aktu notarialnego i umowy prywatnej za nieobowiązujące względnie o wydanie drukarni i przewłaszczenie.

I. Sąd okręgowy Leszno.

II. Sąd apelacyjny Poznań.

Z powodów:

1. W danej sprawie powstała kwestia, czy umowa sprzedaży nieruchomości w K. i umowa sprzedaży znajdujących się tamże maszyn drukarskich, pozostają ze sobą w tak nierozzerwalnym związku organicznym, iż skutkuje to zastosowanie do sprzedaży maszyn rygoru § 313 uc. Strony... zawarły dwie oddzielne umowy: urzędową o sprzedaż nieruchomości i prywatną o sprzedaż drukarni. Sąd Apelacyjny w wyroku stwierdził, iż nie było zamiarem stron w jednym wyrażeniu woli objąć obie umowy i ustalenie swoje w tym względzie uzasadnił zgodnie z aktami, opierając się na swobodnym oceniu całości kształtu sprawy...

2. Kodeks cywilny niemiecki ściśle rozróżnia części składowe danej rzeczy, których nie można od rzeczy oddzielać bez zniszczenia albo zmiany rzeczy (§ 93), od przynależności rzeczy, które części składowych nie stanowią, lecz służą jedynie celom gospodarczym rzeczy głównej (§ 97). Sąd apelacyjny na zasadzie materiału dostarczonego w sprawie a zwłaszcza na zasadzie naoczni sądowej, wprost ustalił, że w danym wypadku maszyny drukarskie stanowią samodzielne części nieruchomości nr. 27 w K. i nie są jej częściami składowymi. Takie zaś ustalenie faktyczne nie ulega sprawdzeniu w drodze rewizji (§ 561 upc), skoro skarżąca sama nie wskazuje, aby przy tern ustaleniu sąd był się dopuścił jakiego uchybienia prawnego.

Gdy w ten sposób nie zachodziła konieczność z woli prawa do objęcia tym samym aktem umowy o sprzedaż nieruchomości i umowy o sprzedaż maszyn drukarskich,... nie zachodzi uchybienie przeciwko § 313 uc.

9. Nieuiszczenie w zakreślonym czasokresie zaliczki na opłaty przypadające w instancji rewizyjnej czyni rewizję niedopuszczalną.

10. Jeżeli czasokres zaniedbano z winy personelu kancelarii adwokackiej, przywrócenie do pierwotnego stanu dozwolone być może tylko w razie uprawdopodobnienia, że mimo wydanych zarządzeń w celu ścisłej kontroli nad biegiem spraw terminu nie udało się zachować.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z 28/5 1921 C 10/21 w sprawie A. Z., powoda i przeciwnika rewizyjnego przeciw B. M., pozwanemu i wnoszącemu rewizję o udzielenie przewłaszczenia nieruchomości.

I. Sąd okręgowy Toruń.

II. Sąd apelacyjny Toruń.

Sąd apelacyjny odrzucił rewizję z powodu spóźnionego uiszczenia zaliczki za opłaty w instancji rewizyjnej. Natychmiastowe zażalenie oddalono a wnioskowi o przywrócenie czasokresu do pierwotnego stanu odmówiono.

Z powodów:

1. Ustawodawca polski, zmieniając częściowo rozporządzeniem z 15 maja 1920 (dz. urz. min. b. dz. prusk. nr. 23 poz. 208). tekst ustępu z § 554 upc, nie powtórzył przepisu, że rewizja po bezskutecznym upływie terminu w ustępie tym oznaczonego uważa się jako w formie należytej nieuzasadniona; powtórzenie takie byłoby jednak zgoła zbytecznym, ponieważ nowy tekst zmienia jedynie zdanie pierwsze ustępu 7, pozostawiając zdanie drugie nietkniętym. Tern samem i pod powagą rozporządzenia z 15 maja niezłożenie w: czasie przepisany zaliczka na kosztą przyrównane jest do nieuzasadnienia rewizji, wobec czego uznać należy, że rewizja słusznie odroczoną została.

2. Termin do uzasadnienia rewizji, jakkolwiek nie jest to termin zawity (§ 223/3 upc), jednakże nie ulega przedłużeniu za zgodą stron (§ 554/2 upc.) i omieszkaniem jego pociąga za sobą skutki, połączone z każdym niezachowaniem terminu i po bezskutecznym upływie tego terminu czynność uważa się za niedoszlą do skutku jak to wyraźnie stanowi § 554a/1 upc. Wprawdzie stosownie do § 233 upc. w stosunku do terminu uzasadnienia rewizji dopuszczalne jest na żądanie strony przywrócenie rzeczy do pierwotnego stanu. co ze względu na zrównanie przez ustawę niezłożenia zaliczki z nieuzasadnieniem rewizji odnieść trzeba i do pierwszej czynności jako jednego z wymogów ustawowych uzasadnienia rewizji i—wszakże ustawa do takiego przywrócenia, upoważnia, jedynie wtenczas, gdy „zjawisko natury lub inne wypadki niepokonane” nie pozwoliły stronie zachować terminu.

W danym razie adw. W. powołuje się na trudności utrzymania w obecnym stanie kancelarii adwokackiej w należyтым porządku, na małżeństwo byłej kierowniczkii jego (kancelarii i na nie-doświadczenie jej następczyni, okoliczności pozbawione same przez się znaczenia zarówno jak i ta okoliczność, że w zawiadomieniu sadowem nie było wzmianki o skutkach nieuiszczenia należności w terminie wskazanym, skoro pouczenie takie w stosunku do adwokata było oczywiście zbyteczne. Natomiast adwokat. W. nie przytacza żadnych okoliczności, któreby stosownie do § 236/1 u. 1., 2 upc. uwarogodniały wydanie przezeń należytych rozporządzeń celem przeprowadzenia w kancelarjii adwokackiej ścisłej kon-

troli nad biegiem spraw i że pomimo tej kontroli nie udało mu się w danym wypadku terminu zachować...

Uwaga. Co do tezy drugiej podobnie wyrok z 26 stycznia 1921 C 1/20 w sprawie F. K. przeciw Bankowi niemieckiemu, oddziałowi w Bydgoszczy, o wykonanie zmian budowlanych.

11. Wstrzymanie egzekucji wedle § 719 2 upc. żądane być może tylko na podstawie uprawdopodobnienia niebezpieczeństwa niepowetowanej szkody, zasłęgo po zamknięciu postępowania odwoławczego.

12. Przepis § 707 upc. nie nia zastosowania w instancji rewizyjnej.

Orzeczenie Sądu Najwyższego z 4 czerwca 1921 C 25/21 w sprawie K., powodu, przeciw S. M. pozwanemu o oddanie kolczyków' . .

Wnioskowi pozwanego o wstrzymanie przymusowego wykonania wyroku sądu apelacyjnego w Poznaniu z 21 maja 1921 odmówiono.

z powodów:

Wyrokiem powyższym został pozwany zasądzony na zwrot oddanych mu przez powoda trzech brylantowych kolczyków 7,78 karatowych, 5,58¹/₂ karatowych i 4,66 karatowych. Wyrok ten uznano za tymczasowo wykonalny. Z osnowy wyroku wynika, że spór nie dotyczy trzech pojedynczych kolczyków, lecz trzech par tychże.

Pozwany wnosi o wstrzymanie przymusowego wykonania powyższego wyroku, wywodząc, że na podstawie wyroku sądu apelacyjnego powód mógłby odpowiednio do brzmienia sentencji wyroku w drodze egzekucji zabrać ze sklepu pozwanego trzy pojedyncze brylanty o takiej wadze, jaką posiadać winny trzy pary brylantów. Pojedyncze zaś brylanty o wyżej podanej wadze są wręcz unikatami, tak że przedstawiają zupełnie inną i bez porównania wyższą wartość, aniżeli trzy pary brylantów tejże samej wagi, a oprócz: tego są wielce poszukiwane, Gdyby zaś powód takie brylanty zabrał i sprzedał, to wobec tego, że byłyby to milionowe wartości, „nie ma się gwarancji, czy powód, który jest zegarmistrzem, byłby w możności, zapłacić tę wartość". Przeprowadzenie egzekucji grozi więc „nieobliczalną wprost stratą."

Wniosek pozwanego nie mógł być uwzględniony. Tymczasowe wstrzymanie przymusowego wykonania może w stancji rewizyjnej nastąpić jedynie na podstawie § 719/2 upc. Przepis ten mógłby być w zasięgu w danym wypadku zastosowany, ponieważ niebezpieczeństwo przeprowadzenia takiej egzekucji, jaka nie leżała w intencji sądu apelacyjnego, powstało dopiero z powodu nie-

zupełnie jasnego ujęcia sentencji wyroku. Pozwany nie uwiarogodził jednak, że przymusowe wykonanie wyrządziłoby mu niepowetowaną szkodę. Twierdzenie pozwanego, że „nie ma gwarancji, czy powód, byłby w możności zapłacić wartość brylantów” i że pozwany w razie egzekucji mógłby ponieść „nieobliczalną wprost stratę, nie jest równoznacznym z niebezpieczeństwem wyrządzenia niepowetowanej szkody, jak tego wymaga § 719 upc...

Nic należy przytem pominąć i tego momentu, że niebezpieczeństwo wadliwego przeprowadzenia przymusowego wykonania w rzeczywistości tak groźne nie jest a to dla tego, że pozwany jest zasądzony na zwrot „oddanych mu przez powoda” kolczyków, a więc w rzeczywistości wręczonych pozwanemu trzech par kolczyków, nie zaś trzech pojedynczych kolczyków. W razie więc odmiennego wykonania egzekucji pozwany może dochodzić swych praw na podstawie § 766 upc.

Dodatkowy wniosek o zniesienie przeprowadzonych ewentualnie kroków egzekucyjnych na podstawie § 707 upc. nie mógł być również uwzględniony, ponieważ przepis ten w instancji rewizyjnej nie może mieć zastosowania.

Dr. Bujak
Sędzia Sądu Najwyższego.

F. Orzecznictwo cywilne Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

1. Skardze o wyłączenie z pod egzekucji przynależności (§ 771 pc.) nie można przeciwstawić zarzutu, że nabycie tej przynależności na zasadzie §§ 2, 3 ust. z 20/5 1898 Dz. U. Rzeszy str. 709 jest wobec pozwanego bezskuteczne, jeżeli się nie wzrusza umowy, którą nabyto rzecz główną.

(Senat V, wyrok z 23/4 1921 1. 10 U. 71/20).

2. Skarga o ustalenie istnienia obowiązku dania odszkodowania jest dopuszczalna, choćby oznaczenie wysokości szkody jeszcze było niemożliwe;

3. Zajęcie zapasów surowca (cukru w cukrowniach) na podstawie rozporządzenia władzy (rozp. Rady Związk. z 10/4 1916 N. 261) nie uwalnia na zasadzie § 275 u.c. od obowiązku z poprzednio zawartej umowy, jeżeli w chwili przyjmowania zamówienia o dostarczenie przetworów (cukrowych) było w świetle kupieckim wiadome, że tego rodzaju ograniczenie obrotu (cukru) ma być wprowadzone.

(Senat V, wyrok z 17/12 1920 1. 10. U. 141/20).

4. Oznaczenie towaru, z za morza sprowadzonego, przez podanie czasu spodziewanego nadejścia ładunku okrętowego nie jest oznaczeniem indywidualnym towaru. Przepis § 275 u. c. nie ma więc zastosowania, choć z powodu zadziałania siły wyższej ładunek okrętowy nadejść nie mógł, byle tylko istniała przedmiotowa możliwość nabycia takiego towaru w inny sposób.

(Senat V, wyrok z 2/4 1921 1. 1.10 U. 151/20).

5. Układ na Sąd polubowny wiąże także następców prawnych stron. Sąd polubowny, ustanowiony do rozstrzygania sporów, z umowy wypływających, nie jest powołany do rozstrzygnięcia sporu o istnienie samej umowy. Dla tego ostatniego sporu właściwy jest sąd zwyczajny.

(Senat IV, wyrok z 14/5 1921 1. 14 U. 18/21).

6. Sprzedawca nie może żądać podwyższenia umówionej ceny kupna towaru z tej przyczyny, że w czasie dostawy kosztu produkcji towaru były wyższe niż w czasie zawarcia umowy kupna.

(Senat III, wyrok z 24/5 1921 1. 8. U. 22/21).

7. Warunkowi umówionemu, iż towarem ma się bezzwłocznie rozporządzić, nabywca czyni zadość, jeżeli wskazówki co do rozporządzenia towarem bezzwłocznie wysyła pocztą.

Czasokres dodatkowy z § 326 u. c. nie wiąże, jeśli jest tak krótki, że nabywca w ciągu tegoż nawet telegraficzną drogą towarem rozporządzić nie był w stanie.

(Senat V, wyrok 22/1 1921, I. 10. U. 137/20).

9. Dla oceny zobowiązań członka wobec stowarzyszenia zarobkowego i gospodarczego (z nieogr. odp.), z którego on wystąpił, miarodajną jest nie chwila zgłoszenia wystąpienia Zarządowi lecz chwila, w której Zarząd poda to sądowi dla wpisania wystąpienia do rejestru sąd.

10. Skardze, wdrożonej przez Stowarzyszenie o zapłacenie przypadłego na takiego spółnika niedoboru, nie można przeciwstawić do potrącenia szkody, jaka dla tego spółnika stąd wynikła, że Zarząd Stowarzyszenia jego wystąpienie zapóźno w rejestrze sąd. zgłosił. Tej szkody może spółnik dochodzić przeciw Zarządowi.

11. Zgłoszenie wystąpienia jest ważne, choć adresowane zostało nie do Zarządu lecz do jednego z jego członków, byleby tylko przez odbiorcę Zarządowi do wiadomości zostało podane.

(Senat V, wyrok z 9 lipca 1921. 10. U. 134/20).

12. Dłużnik nie może być zniewolony do dopełnienia umowy, jeśli w skutku zajęcia ziemiopłodów, przez władzę po zawarciu umowy zarządzonego, nie był w stanie umowy dopełnić bez szkody dla prawidłowego toku swego gospodarstwa rolnego.

(Senat III, wyrok z 25/1 1921 I. 8. U. 80/19).

Orzeczenia wydane w skutku dalszych zażaleń:

13. Jeżeli strony kontraktujące po uzyskaniu zezwolenia Urzędu osadniczego na powzwanie gruntu zmieniły kontrakt kupna tylko co do wysokości ceny kupna, do uzyskania wpisu w księgę gruntową ponownego zezwolenia Urzędu osadniczego nie potrzeba..

(Senat IV, uchwałą z 14/2 1921, 14 W. IV 6/21).

14. Uchwała Sądu Zażaleniowego musi być opatrzoną w powody. Brak uzasadnienia stanowi naruszenie prawa (§ 551, 7 p. c. §§ 25, 27 ust. o post. dobrej woli).

(Senat IV, uchwała z 23/2 1921., 14 W. IV 14/21).

Dr. Józef Bühn,

Sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

G. Orzecznictwo cywilne Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

1. Zaofiarowanie i zaznaczenie pożyczonego kapitału.

W wyroku z dn. 29 kwietnia 1921 r. w sprawie z powództwa W. R. przeciwko B. S. Sąd Apelacyjny między innymi ustalił:

Że zaofiarowany i zaznaczony kapitał ulegał zwrotowi zgodnie z treścią aktu pożyczki w dniu 15 kwietnia 1913 r., poczem sprolongowany został milcząco i wierzyciel pobierał przypadające od niego odsetki w terminach półrocznych, ustanowionych w akcie pożyczki do dnia 15 kwietnia 1918 roku;

że z powyższych okoliczności wywnioskować należy, iż terminy ustalone w umowie pożyczki były zastrzeżone nietylko na korzyść dłużnika, lecz i na korzyść wierzyciela, i ten ostatni wobec tego nie może być spłacony przez dłużnika w każdej chwili, albowiem niespodziewana taka spłata krzywdziłaby właściciela kapitału, pozbawiając go nagle lokaty i dochodu, — co naturalnie nie mogło być zamiarem stron przy prolongowaniu pożyczki (art. 1156 i 1187 k. c.);

że zatem powód, chcąc spłacić pozwanego, był obowiązany zachować terminy, wypływające z prolongaty umowy pożyczki (p. 4 art. 1258 k. a), dotyczące się półrocznych rat procentowych płatnych zgóry, t. j. wypowiedzieć lokatę z przystosowaniem się do zastrzeżonych w umowie terminów płatności odsetek i zaofiarować oraz zaznaczyć kapitał wraz z odsetkami, przypadającymi zgodnie z umową w półrocznych ratach;

że tymczasem powód zaofiarował spłatę w dniu 26 czerwca 1920 r., podczas gdy półroczne terminy płacenia odsetek ustalone były na 15 października i 15 kwietnia, — i przytem zaofiarował odsetki tylko za czas do 15 lipca 1920 r.;

że wobec tego uznać należy, że powód R., zaofiarował spłatę nie w terminie zastrzeżonym również na korzyść wierzyciela, — i zaofiarowanie a następnie zaznaczenie nie objęły należnych pozwanemu rat procentowych (p. 3 i 4 art. 1258 k. c).

2. Wypowiedzenie lokalu i usunięcie lokatora w domach stanowiących własność Państwa.

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 1921 r. w sprawie z powództwa Skarbu Państwa przeciwko E.P.o eksmisję Sąd apelacyjny ustalił:

że działalność i kompetencja poszczególnych władz państwowych jest normowana przez odnośne ustawy;

że zakres tej kompetencji, jako dotyczący się porządku publicznego, nie może być zmieniany i przekazywany inaczej jak w drodze ustawowej lub na podstawie upoważnień, zawartych w samych ustawach;

że na mocy odnośnych ustaw (Dz. pr. N. 1/1919 r.) zarząd wszelkiego rodzaju dobrami państwowymi należy do Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Koronnych (art. 7), na mocy zaś ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. (Dz. pr. N. 39/1919) utrzymanie i zarząd wszelkich budynków państwowych z wyjątkiem kolejowych, górniczych i strategicznych należy do zakresu działania Ministerstwa Robót Publicznych, że aczkolwiek Ministerstwo Rolnictwa w odezwie z d. 7/8 1919 r. przekazało dom przy ul. Aleje Jerozolimskie 80 i 80a do czasowego użytku Gł. Urz. Statystycznego, odezwa ta jednak nie zawiera ustawowego przekazania temuż urzędowi zarządu tą nieruchomością, albowiem zarząd ten z mocy ust. z d. 29/4 1919 r. należy do zakresu działania Ministerstwa Robót Publicznych i zakres tego działania jako charakteru publicznego, nie może być zmieniony i przekazywany inaczej jak w drodze ustawowej, lub na mocy upoważnienia udzielonego przez ustawę;

że wobec tego i czyny, dotyczące tego zarządu, a więc i wymawianie mieszkań poszczególnym lokatorom winny być dokonane przez Ministerstwo Robót Publicznych; skoro zaś wypowiedzenie uczynione zostało przez niewłaściwą władzę, w danym wypadku przez Główny Urząd Statystyczny, skutków prawnych mieć nie może, tembardziej, że art. 11 Ustawy o ochronie lokatorów wyraźnie zastrzega ustawowe wymówienie.

A. Wozdecki,
Sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie.